

FAKTA OM ERHVERVET 2011

FAKTA OM
ERHVERVET
2011

TAL OG DATA GIVER INDSIGT

Velkommen til håndbogen for statistik og viden om fødevarerhvervet. Vi er stolte af igen i år at kunne levere et faktabaseret opslagsværk. Det er vores håb, at Fakta om Erhvervet 2011 kan danne baggrund for kvalificeret viden om en af Danmarks allervigtigste kompetenceklynger.

Materialet er indsamlet blandt mange forskellige kilder, men der er hovedsagligt tale om data fra Danmarks Statistik, offentlige myndigheder samt egne beregninger.

Axelborg, november 2011
Landbrug & Fødevarer

KILDER MV.

Det statistiske grundlag er indsamlet blandt mange kilder, men der er hovedsageligt tale om data fra Danmarks Statistik, offentlige myndigheder samt egne beregninger.

Skønnede og anslåede tal afmærkes med *.

FOTO

Ture Andersen
Peter Prik Larsen
Mads Armgaard

TRYK

KLS Grafisk Hus

DESIGN & LAYOUT

e-Types & India

UDGIVET AF

Landbrug & Fødevarer
Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V
www.lf.dk

ISBN-NR. 978-87-87323-37-6

INDHOLD

LANDBRUGSPRODUKTION

Grundlag for produktionen	6
Husdyrbestanden	10
Landbrugsproduktionen	16
Økonomiske forhold	23
Miljømæssige forhold	43

FORARBEJDNING OG DISTRIBUTION

De danske fødevarer virksomheder	52
Fødevarerforskning	58
Distibution af fødevarer	60

FORBRUG OG EKSPORT

Forbrug i Danmark	72
Afsætning udenfor Danmark	81

FØDEVAREERHVERVETS BIDRAG TIL SAMFUNDET

Beskæftigelse	88
Skatter og afgifter	93

NØGLETALSOVERSIGT

Historisk udvikling i dansk landbrug	104
--	-----

LANDBRUGS- PRODUKTION

Landbrugsproduktionen i Danmark er mangfoldig, og omfatter mange forskellige produktionsgrene, lige fra produktion af svinekød, oksekød, fjerkrækød og mælk, til produktion af kartoffelmel, græsfrø og minkskind. Produktionen sker på færre men større bedrifter end tidligere. Landbrugets indtjening har de seneste år været presset af lave priser på landbrugsvarer.

GRUNDLAGET FOR PRODUKTIONEN

Danmarks dyrkede areal udgjorde i 2010 i alt 2.646.000 ha. De seneste års stigninger i det dyrkede areal skyldes ikke alene reel inddragelse af mere jord i dyrkningen men også en ændret opførelsesmetode. Der medregnes nu mere jord beliggende på små bedrifter.

I 2010 var det samlede kornareal på 1.469.000 ha. Hvor arealet med især vinterhvede og rug stiger, ses et fald i dyrkningen af vårbyg samt havre, blandsæd og triticale.

Antallet af landbrugsbedrifter var i 2010 på 42.099, hvilket svarer til en meget svag fremgang i forhold til 2009. Fremgangen er mere statistisk end reel, da opførelsesmetoden er ændret således, at flere af de mindre bedrifter nu tælles med. Det drejer sig om de bedrifter, som ikke har et dyrket areal. Ses der kun på de bedrifter som har et dyrket areal, så er der blevet færre bedrifter i 2010 i forhold til 2009.

Kvægbestanden steg i 2010 med 31.000 stk. og blev dermed opgjort til 1.571.000 stk. Den samlede svinebestand blev i 2010 opgjort til 13.173.000 stk., svarende til en fremgang på 6,5 pct. Antallet af søer steg med 2,6 pct. i forhold til 2009. Foreløbige opgørelser tyder på, at antallet af svin falder i 2011.

I 2010 VAR DET
SAMLEDE
KORNAREAL
PÅ **1.469.000 HA.**

Tabel 1.1

DET DYRKEDE AREALS BENYTTELSE, 1.000 HA.					
	1995-99	2007	2008	2009	2010
Vinterhvede	643	684	639	716	744
Vårhvede	7	8	11	9	14
Rug	81	30	31	42	51
Vinterbyg	174	169	127	141	143
Vårbyg	530	457	581	443	426
Havre, blandsæd og triticale	48	97	117	101	83
Korn i alt	1.483	1.445	1.505	1.461	1.469
Bælgsæd til modenhed	82	6	5	6	10
Oliehør	5	0	0	0	0
Vinterraps	89	179	173	160	163
Vårraps	34	1	0	1	1
Raps i alt	123	180	173	161	165
heraf non food	21	31	0	0	0
EU-reform brak	176	154	71	6	10
Udtagne arealer i alt	197	184	71	6	10
Kartofler	40	41	42	38	38
Sukkerroer til fabrik	67	39	36	38	39
Frø til udsæd	70	87	82	90	67
Gartneriprodukter	22	21	22	21	20
Andre arealer	1	18	20	52	41
Korn til helsæd	109	60	52	56	63
Majs til ensilage	43	145	159	169	172
Foderroer	37	4	5	5	4
Græs, lucerne mv. i omdriften	253	266	304	311	327
Græs uden for omdriften	177	197	190	192	200
Grovfoder, inkl. helsæd og majs	442	475	520	541	566
Samlet dyrket areal	2.689	2.663	2.668	2.624	2.646
Det dyrkede areal i pct.af Danmarks areal	62,4	61,8	61,9	60,9	61,4

Kilde: Danmarks Statistik

DER DYRKES MEST KORN I DANMARK

Danmarks areal udgør i alt 4.310.000 ha. I 2010 blev der dyrket 2.646.000 ha, hvilket svarer til 61,4 pct. af det samlede areal. Det dyrkede areal toppede i slutningen af 1930'erne med 3.268.000 ha, svarende til 76 pct. af Danmarks totalareal. En stor del af den landbrugsjord, der i dag afgives til andre formål, anvendes til naturetablering og rekreative formål.

Det skønnes, at det samlede dyrkede areal i 2011 vil være lidt mindre end i 2010, og med ændringer mellem afgrøderne bl.a. som følge af vejret, som påvirker afgrødevalget. Desuden er tidligere brakarealer fra 2008 enten opdyrkede eller uopdyrkede i kategorien andre arealer.

I 2010 var det samlede kornareal på 1.469.000 ha. Mens arealet med især vårbyg samt havre, blandsæd og triticales falder, ses en væsentlig stigning i dyrkningen af vinterhvede, vårhvede, vinterbyg og rug.

Tabel 1.2

AREALETS OG BEDRIFTERNES FORDELING PÅ BEDRIFTSSTØRRELSER

	Landbrugsareal				Landbrugsbedrifter			
	1995-99	2008	2009	2010	1995-99	2008	2009	2010
Absolutte tal, 1.000 ha:								
Uden dyrket areal					814	785	679	1.980
Under 5 ha	4	3	3	4	1.268	953	826	1.099
5-10 ha	74	61	62	58	10.139	8.476	8.615	8.031
10-20 ha	192	117	108	112	13.204	8.157	7.556	7.785
20-30 ha	214	122	112	106	8.668	4.943	4.532	4.304
30-50 ha	433	208	195	191	11.109	5.365	5.018	4.896
50-100 ha	836	477	435	426	12.003	6.619	6.034	5.925
100-200 ha	599	748	728	702	4.512	5.315	5.176	4.981
Over 200 ha	338	932	981	1.048	1.072	2.800	2.949	3.098
I alt	2.689	2.668	2.624	2.646	62.788	43.413	41.385	42.099
Gns. bedriftsstørrelse, ha					42,8	61,5	63,4	62,9
	Gartneriareal				Gartnerbedrifter			
Gartneri	30	34	32	-	2.254	1.580	1.360	-
I alt inkl. gartneri	2.659	2.634	2.592	-	60.534	41.833	40.025	-

Kilde: Danmarks Statistik

Det samlede grovfoderareal forventes at stige i 2011. Det skyldes, at arealet med græs i omdriften og især majs til ensilage er kraftigt stigende. Arealet med korn til helsæd forventes at gå lidt frem, på trods af at majs giver et højere udbytte målt ved foderenheder pr. ha.

FÆRRE LANDBRUGSBEDRIFTER MED DYRKET AREAL

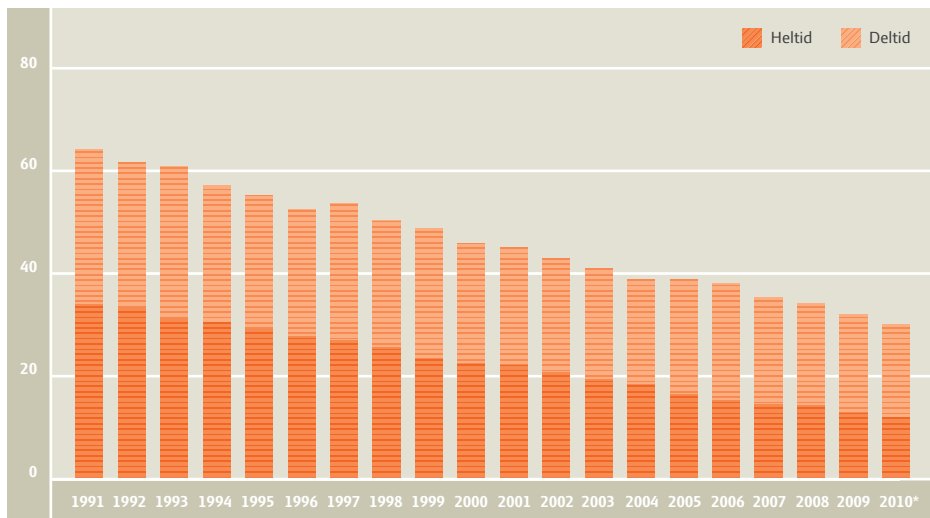
Antallet af landbrugsbedrifter var i 2010 på 42.099, hvilket var en stigning i forhold til 2009, hvor der var 41.385. Stigningen dækker udelukkende over en ny opgørelsesmetode hos Danmarks Statistik. Udover de metodiske ændringer i opgørelsen så har ændringerne i landbrugsstøtteordningen også medført, at der er blevet flere små landbrug de senere år. Den overordnede tendens er dog fortsat at der bliver færre landbrugsbedrifter i Danmark. I opgørelsen for hel- og deltidslandbrug tælles de helt små bedrifter ikke med, hvilket er årsagen til at figuren viser færre bedrifter end tabellen.

ANTALLET AF
LANDBRUGSBE-
DRIFTER VAR I
2010 PÅ **42.099**

BEDRIFTERNE BLIVER STØRRE

Det var særligt antallet af bedrifter mellem 5-10 ha, som blev reduceret i 2010. Antallet af bedrifter mellem 10 og 100 ha samt over 200 ha steg med henholdsvis 2,2 og 5,7 pct. Det resulterede i, at den gennemsnitlige

Figur 1.3 – Udviklingen i antal bedrifter over 10 ha, 1.000 stk.

Kilde: Fødevarøkonomisk Institut og Regnskabsstatistik fra Danmarks Statistik

bedriftsstørrelse voksede med knap 1 pct. til godt 65 ha pr. bedrift. Udviklingen understøtter altså den fortsatte strukturudvikling, hvor produktionen koncentrerer på større og færre bedrifter.

Det skønnes, at antallet af både heltids- og deltidsbedrifter faldt i 2010. En bedrift er defineret som en bedrift med mere end 10 ha. Et heltidsbrug er defineret som et brug med et standardarbejdskraftbehov på mindst et normalarbejdsår.

DER BLIVER FÆRRE GARTNERIBEDRIFTER

Der var 1.360 gartneribedrifter i 2009. Der sker fortsat en strukturudvikling i gartnerisektoren i retning af færre men større gartnerier.

HUSDYRBESTANDEN ER STABIL

Husdyrproduktionen i dansk landbrug har i mange år været præget af en strukturudvikling, hvor husdyrene koncentrerer på stadig færre og

Tabel 1.4

HUSDYRBESTAND I MAJ/JUNI, 1.000 STK.					
	1995-2000	2007	2008	2009	2010
Kvæg i alt	1.987	1.566	1.564	1.540	1.571
heraf malkekøer	670	545	558	563	568
ammekøer	123	106	107	96	101
Svin i alt	11.429	13.723	12.738	12.369	13.173
heraf søer	1.055	1.148	1.059	1.088	1.117
Får	150	136	136	104	160
Høner over ½ år	3.999	3.521	3.521	3.280	3.900
Kyllinger	15.172	12.793	11.189	15.944	14.184
heraf til slagtning	13.682	11.758	9.737	14.787	12.836
Kalkuner	452	194	169	165	201
Ænder	361	211	214	208	224
Gæs	19	14	14	10	7
Mink, avlsdyr	2.298	2.832	2.807	2.720	

Kilde: Danmarks Statistik.

større brug. Samtidig er besætningerne blevet mere specialiserede ved i stigende grad kun at omfatte én husdyrgren. I 2008 var det kun 3 pct. af de danske bedrifter, som havde både kvæg og svin.

DER BLIVER FLERE KVÆG

Kvægbestanden steg sidste år med 31.000 stk. i alt. Stigningen skyldtes hovedsageligt, at Danmarks Statistik har lavet en ny opgørelsesmetode for antallet af bedrifter med husdyr. Kvoteloftet i dansk mælkeproduktion betyder, at malkekvægbestanden generelt er faldende som følge af stigende mælkeydelse pr. ko. Men en løbende udvidelse af mælkekvoten har betydet, at antallet af malkekøer har været svagt stigende i 2008, 2009 og 2010.

DER KOMMER FLERE MALKEKØER

Der var 3.953 bedrifter med mælkeleverancer i kvoteåret 2010/11. Heraf havde knap 53 pct. en kvote på over en mio. kg om året. I 2010 steg antallet af malkekøer med 5.000 stk. Foreløbige tal for 2011 tyder på, at bestanden fortsat stiger. En fortsat udvidelse af mælkekvoten, sammen med bidraget fra andre ændringer i kvoteordningen, er baggrunden for udvidelsen af bestanden.

DER VAR **1.360 GARTNERIBEDRIFTER I 2009**. DER SKER FORTSAT EN STRUKTURUDVIKLING I GARTNERISEKTOREN I RETNING AF FÆRRE MEN STØRRE GARTNERIER

Tabel 1.5

ANTAL BEDRIFTER MED MÆLKELEVERANCE OPDELT EFTER KVOTESTØRRELSE						
Kvoteår	1995/96	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	Ændring i pct. fra 2010/11 til 2011/12
Mælkekvote, 1.000 kg:						
Under 200	4.474	293	257	238	249	5
200-400	6.280	612	522	465	403	-13
400-600	2.688	592	532	481	430	-11
600-800	625	467	440	412	366	11
800-1.000	185	491	446	390	383	-2
1.000-1.200	75	555	527	522	448	-14
over 1.200	65	1.506	1.587	1.630	1.674	3
I alt	14.392	4.516	4.311	4.138	3.953	-4

Kilde: Mejeriforeningen

SKIPPER SKRÆK SPISER

DANSK SPINAT

Der produceres ca. 500 milliarder spinatfrø hvert år i Danmark. Stilles hvert spirende frø ved siden af hinanden, bliver rækken 41 mio. km lang - eller næsten 1.000 gange rundt om jorden. Hele produktionen af danske spinatfrø bliver eksporteret. Spinatdyrkning til frøproduktion kræver særlige forudsætninger, både hvad angår dagslængde og viden om selve dyrkningen. Spinatplanten er en-årig plante, som kræver lange dage for at gå i stok, dvs. sætte blomster, som er nødvendig for, at der dannes frø. I Danmark har vi netop sådanne lange sommerdage. Med de rigtige sorter får man mange frø under disse betingelser. Eksportværdien anslås til 200 mio. årligt. Langt det meste frø anvendes til produktion af såkaldt 'baby-leaf' til friske salater.

AMMEKØER BLIVER DER FÆRRE AF

Den langsigtede tendens er, at der bliver færre ammekøer, men statistikkens viser en mindre stigning i 2010. Stigningen skyldtes en ny opgørelsesmetode hos Danmarks Statistik, som betyder, at flere af de mindre bedrifter tælles med.

DEN SAMLEDE SVINEBESTAND BLEV I MAJ 2010 OPGJORT TIL 13.173.000 STK. DET ER EN STIGNING PÅ 6,5 PCT. I FORHOLD TIL ÅRET FØR

SVINEBESTANDEN VOKSEDE I 2010

Svinesektoren er præget af specialisering med voksende produktionsenheder. Omkring 50 pct. af svinebestanden gik i besætninger med mere end 5.000 svin. Den gennemsnitlige besætningsstørrelse for svinebedrifterne steg fra 2.453 svin pr. bedrift i 2009 til knap 2.599 svin pr. bedrift i 2010.

Den samlede svinebestand blev i maj 2010 opgjort til 13.173.000 stk. Det er en stigning på 6,5 pct. i forhold til året før. Også antallet af søer steg, i dette tilfælde med knap 3 pct. Stigningen skyldtes hovedsageligt, at Danmarks Statistik har lavet en ny opgørelsesmetode for antallet af bedrifter med husdyr.

Tabel 1.6

ÆNDRINGER I SVINEBESÆTNINGSSTRUKTUREN						
	Pct. af samtlige svinebesætninger			Pct. af samlet svinebestand		
	1995-99	2009	2010	1995-99	2009	2010
Antal svin i besætningerne:						
1-49	23,8	10,9	10,8	0,8	0,1	0,1
50-99	10,3	2,3	2,5	1,2	0,1	0,1
100-499	29,9	12,0	10,8	12,6	1,3	1,2
500-999	16,1	11,5	11,1	18,8	3,5	3,2
1.000-1.999	13,1	19,4	19,4	29,9	11,6	10,9
2.000-4.999	6,1	30,0	29,3	28,5	39,1	36,5
5.000 og derover	0,7	14,0	16	8,2	44,3	48,1
I alt, pct.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
I alt besætninger og 1.000 svin	18.648	5.042	5.068			
Svin pr. bedrift	11.406	12.369	13.173			
	612	2.453	2.599			

Kilde Danmarks Statistik

STIGENDE ANTAL HØNER

Bestanden af høns er steget med 620.000 stk. fra 2009, og bestanden udgjorde dermed 3,9 mio. stk. i 2010. Det er en stigning på 19 pct. Stigningen skyldtes hovedsageligt at Danmarks Statistik har lavet en ny opgørelsesmetode for antallet af bedrifter med husdyr.

Der har de seneste år været en kraftig strukturudvikling i ægproduktionen, som blandt andet er drevet af pakkeriernes ønske om at rationalisere indsamling af æg fra producenterne.

FÆRRE SLAGTEKYLLINGER

Ifølge Danmarks Statistik var slagtekyllingebestanden herhjemme 12,8 mio. stk. i 2010. Det er en nedgang på 2 mio. i forhold til 2009, svarende til et procentuelt fald på 13 pct.

Slagtekyllingeproduktionen er meget koncentreret, og størstedelen af alle bedrifter har over 25.000 slagtekyllinger.

Tabel 1.7

HUSDYRPRODUKTIONENS STØRRELSE, MIO. KG						
Husdyrproduktionens størrelse, mio. kg						
	1995-99	2006	2007	2008	2009	2010
Samlet mælkeproduktion	4.665	4.627	4.650	4.720	4.814	4.909
Smør	52	38	36	38	37	34
Ost	297	335	346	324	321	292
Okse- og kalvekød	189	140	141	138	137	142
Svinekød	1.672	1.957	2.046	1.985	1.898	1.974
Hestekød	1	1	1	1	1	1
Fåre- og lammekød	2	2	2	2	2	2
Fjerkrækød	190	185	198	205	197	219
Æg	76	67	67	68	61	63
Minkskind, 1.000 stk.	10.400	13.500	14.500	14.000	14.000	14.000

Kilde: Danmarks Statistik.

DEN SAMLEDE
**ANIMALSKE
 PRODUKTION**
 BØD PÅ FREM-
 GANG I 2010

VOKSENDE BESTAND AF ÆNDER OG KALKUNER

Bestanden af ænder, gæs og kalkuner har været faldende de seneste 10 år. Årsagen skal bl.a. findes i de skærpede krav til fjerkræproduktion omkring veterinære forhold samt slagterilukninger. 2010 brød dog med tidligere års tendenser. I 2010 var der 224.000 ænder, hvilket er en stigning i bestanden på over 7 pct. Bestanden af kalkuner steg med næsten 22 pct. fra 2009 til 2010, og udgjorde dermed 201.000 stk. I modsætning hertil faldt bestanden af gæs med over 27 pct. og var i 2010 dermed opgjort til 7.000 stk.

FLERE FÅR I DANMARK

Antallet af får er generelt faldet siden 2006, men bestanden forøgedes i 2010 fra 104.000 til 160.000 får. Dette svarer til en stigning på over 53 pct. Stigningen skyldtes hovedsageligt at Danmarks Statistik har lavet en ny opgørelsesmetode for antallet af bedrifter med husdyr.

BESTANDEN AF MINK ER STABIL

Bestanden af mink var i 2009 på omkring 2,7 mio. avlsdyr. I 2010 vurderes bestanden at være stort set uændret. Minkene er koncentreret på få landsdele, hvor Nordjylland og Vestjylland har langt over halvdelen af minkbedrifterne.

LANDBRUGSPRODUKTIONEN ER STABIL

Efter rekordåret i 2009, faldt den samlede vegetabiliske produktion i 2010. Den samlede produktion faldt fra 183.100 tons til 156.800 tons, hvilket svarer til et fald på 13,5 pct.

Den samlede animalske produktion bød derimod på fremgang på mange forskellige poster i 2010, herunder mælk, oksekød og svinekød.

FALDENDE VEGETABILSK PRODUKTION

Efter at høsten slog alle rekorder i 2009 med et udbytte på 10,1 mio. tons korn, faldt kornudbyttet i 2010 til 8,7 mio. tons. Faldet forklares ved væsentlige fald i produktionen af de tre vigtigste kornarter, som vi har i Danmark: vinterhvede, vårbyg og vinterbyg. Produktionen af vinterhvede faldt fra 2009 til 2010 med godt 0,9 mio. tons, svarende til et procentuelt fald på ca. 15 pct. Udbyttet af vårbyg faldt også markant

med 0,25 mio. tons i 2010, hvilket svarer til en nedgang på over 10 pct. i forhold til 2009, ligesom produktionen af vinterbyg faldt med 0,15 tons svarende til 16 pct.

Produktionen af triticale samt havre og blandsæd oplevede også produk-

Tabel 1.8

HØSTUDBYTTE I DANMARK						
	1995-99	2006	2007	2008	2009	2010
Udbytte, 1.000 tons:						
Vinterhvede	4.705	4.768	4.482	4.979	5.897	4.996
Vårhvede	39	34	37	40	44	64
Vinterbyg	1.014	896	856	751	938	784
Vårbyg	2.782	2.369	2.248	2.646	2.456	2.198
Rug	415	130	135	152	238	255
Triticale	154	156	150	185	229	177
Havre og blandsæd	154	274	312	322	315	274
Korn i alt	9.201	8.626	8.220	9.074	10.117	8.748
Bælgsæd i alt						
Bjærget halm	300	33	19	14	22	34
Raps	3.717	3.005	3.071	3.868	4.050	3.307
Kartofler	325	435	589	629	637	580
Fabriksroer	1.512	1.361	1.626	1.705	1.618	1.358
Fabricsroer	3.318	2.314	2.255	2.187	1.898	2.356
Fodersukkerroer	2.380	271	262	338	380	276
Udbytte, mio. afgrødeenheder: 1)						
Kerne, halm og bælgsæd	107,9	91,4	87,2	97,2	108,3	93,3
Rodfrugter	15,3	8,7	9,3	9,4	8,6	8,8
Roetop og ensilage	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Græsmarksafgrøder	27,1	26,3	26,8	27,7	31,9	29,1
Majs til ensilering	3,7	13,9	14,2	16,6	18,1	15,7
Helsæd (inkl. efterafgrøde)	5,7	4,3	4,1	3,1	3,5	-
Raps	5,3	7,4	10,0	10,7	10,9	9,9
Samlet høstudbytte 2)	165,6	152,1	151,6	164,7	181,3	156,8

1) 1 afgrødeenhed = 100 Foderenheder

2) Ekskl. frø til udsæd og gartneriprodukter.

Kilde: Danmarks Statistik.

tionsfald i 2010 på hhv. 23 og 13 pct., hvorimod vårhvede- og rugproduktionen steg med henholdsvis 46 og 7 pct.

Der var i 2010 en nedgang i produktionen af fodersukkerroer på 27 pct., mens de noget mere udbredte fabriksroer i stedet gik frem med 24 pct. Fabriksroerne bliver brugt til sukkerproduktion, hvorimod fodersukkerroerne bliver brugt som foder til kvæg. Tidligere var roerne én af de primære foderkilder, men i dag er de blevet erstattet af bl.a. majs.

Produktionen af raps og kartofler, som tidligere har ligget på et stabilt niveau, oplevede begge fald i produktionens størrelse med fald på hhv. 9 og 16 pct.

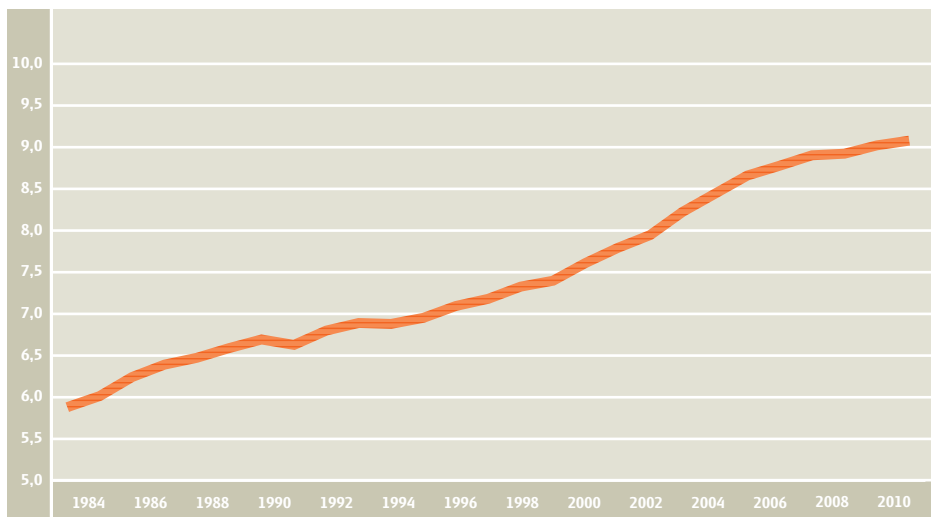
Produktionen af bælgssæd er faldet fra 2009 til 2010 med knap 14 pct. Bælgssædens faldende produktionsmæssige betydning skyldes hovedsagelig en stigende import af proteinafgrøder fra Sydamerika samt omlægning af EU's landbrugspolitik.

UÆNDRET ANIMALSK PRODUKTION

Omkring 80 pct. af den danske korn- og planteproduktion anvendes til foder i husdyrproduktionen, hvor svin og kvæg er de største aftagere.

DEN TOTALE
**MÆLKEPRO-
DUKTION ER**
REGULERET AF
MÆLKEKVOTEN
FREM TIL 2015,
OG I 2010 VAR
PRODUKTIONEN
AF MÆLK PÅ I
ALT 4.909 MIO. KG

Figur 1.9 – Effektivitet i husdyrproduktionen. Mælkeydelse pr. malkeko, 1.000 kg

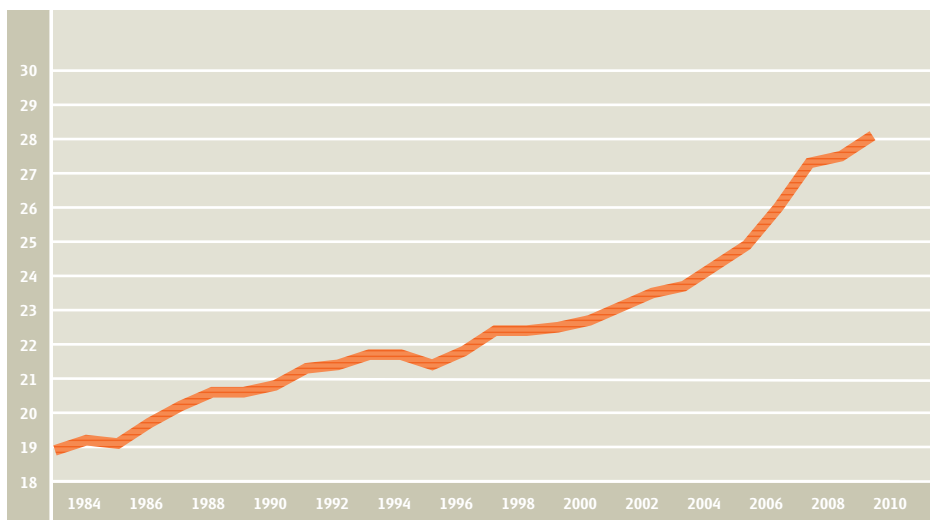
Kilde: Videncenter for Landbrug

Den totale mælkeproduktion er reguleret af mælkekvoten frem til 2015, og i 2010 var produktionen af mælk på i alt 4.909 mio. kg. Den danske kvægbestand er stort set halveret siden 1984, hvor mælkekvoten blev indført. Halveringen af kvægbestanden er sket som følge af en markant ydelsesfremgang. I 1984 producerede en malkeko i gennemsnit 5.900 kg. mælk årligt, mens den i dag producerer knap 9.100 kg. mælk.

Produktionen af okse- og kalvekød var på 142 mio. kg. i 2010 og dermed 5 mio. kg højere end i 2009. Over en årrække har antallet af slagtedyr været faldende, hvilket kan forklares med fremgangen i mælkeydelsen og dermed en mindre samlet kvægbestand, men denne tendens er altså vendt ved en svag fremgang i 2010.

Produktionen af svinekød blev i alt på 1.974 mio. kg i 2010, hvilket er en stigning på 4 pct. sammenlignet med produktionen i 2009. Eksporten af levende slagtesvin steg med 29 pct., hvormed 1,1 mio. svin blev sendt til slagtning i udlandet. Eksporten af levende smågrise steg til 7,53 mio. stk. i 2010, hvilket er en øgning på 7 pct.

Figur 1.10 – Effektivitet i husdyrproduktionen. Producerede grise pr. årssø

Kilde: Videncenter for Landbrug

Fremgangen i produktiviteten i svineproduktionen kommer bl.a. til udtryk ved udviklingen i antallet af producerede grise pr. årssø. Det gennemsnitlige antal producerede grise pr. årssø steg fra 27,5 i 2009 til 28,1 i 2010. Over de seneste 30 år er der næsten sket en fordobling i produktiviteten. Det skal hertil bemærkes, at der er stor spredning mellem top og bund i svineproducenternes evne til at forbedre effektiviteten.

Den samlede produktion af fjerkrækød var på 219 mio. kg i 2010 og steg således med knap 11 pct. i forhold til året før. Slagtninger af høns sker ikke længere på danske slagterier. Slagtehønerne sendes primært til Tyskland eller indgår som foder i minkproduktionen.

Ægproduktionen var i 2010 på 63 mio. kg, hvilket er en fremgang på 2 mio. kg sammenlignet med 2009. De fleste æg går til konsum i Danmark,

DEN SAMLEDE
PRODUKTION AF
FJERKRÆKØD VAR
**PÅ 219 MIO. KG
I 2010**

Tabel 1.11

SLAGTNINGER PÅ SLAGTERIERNE OG EKSPORT AF LEVENDE SLAGTEDYR, 1.000 STK.					
	1995-99	2007	2008	2009	2010
Slagtninger på slagterierne:					
Voksent kvæg og slagtekalve	689	492	489	481	494
Spædekcalve	2	0	0	0	0
Søer og orner	437	428	414	411	437
Polte	17	14	14	11	9
Slagtesvin	19.681	20.916	20.335	18.885	19.667
Kyllinger	119.141	103.236	100.304	100.132	108.204
Høns	1.091	0	0	0	0
Får og lam	70	97	90	90	90**
Heste og føl	3	3	3	3	3**
Eksport af levende slagtedy:					
Voksen kvæg	4	9	1	2	1
Kalve	53	5	13	18	17
Slagtesvin	*241	899	858	1.107	837
Smågrise	*1.001	3.833	5.280	7.044	7.530
Får og lam	10	10	8	5	4**

* Opgjort for perioden 1996-2000 ** Skøn

Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

da de danske forbrugere foretrækker dansk producerede friske æg på grund af den større fødevarerikkerhed. De æg, der importeres til Danmark, er primært industriæg.

Minkproduktionen ligger på et uændret niveau med en produktion på 14 mio. skind i 2010. Over 90 pct. af den danske minkproduktion går til eksport. Kina er det vigtigste marked for de danske skind. I Kina sker der videre forarbejdning af skindene, hvorefter de videreeksporteres til andre lande eller afsættes på hjemmemarkedet.

HØJ PRODUKTION I FORHOLD TIL FORBRUG

Danmark har en høj selvforsyningsgrad for de fleste landbrugsvarer. Selvforsyningsgraden er højest for svin, men også for fjerkrækød, korn og mejeriprodukter som ost og smør er selvforsyningsgraden langt over 100. For de væsentligste landbrugsvarer er det kun okse- og kalvekød samt æg, hvor forbruget er højere end den danske produktion.

ØKOLOGISKE AREALER STIGER

Ved udgangen af 2010 var der 2.671 autoriserede økologiske bedrifter, og det økologiske produktionsareal var omkring 174.000 ha. Der var tale om en stigning i arealet på ca. 4.000 ha i 2010 og en tilbagegang på 21

Tabel 1.12

PRODUKTION, IMPORT, EKSPORT, LAGERÆNDRINGER OG MÆNGDE TIL RÅDIGHED TIL FORBRUG. 2010

	Smør	Ost	Æg til konsum	Okse- og kalvekød	Svinekød	Fjerkrækød	Korn
	mio. kg						
Produktion	34	292	63	142	1.733	185	8.418
+ Import	40	68	60	115	144	57	724
- Eksport	61	264	35	104	1.614	112	2.423
+ / - Lagerforskydning	-2	-5	0	1	-14	-3	-989
= Til rådighed til forbrug	15	120	87	146	163	109	5.730
Selvforsyningsgrad, pct.	245	269	71	93	1.012	153	147

Anm. Nogle vareområder indeholder reeksport af importerede varer. Fx smør importeret fra New Zealand.

Bemærk: Importen af smør dækker over 2008 statistikken

Kilde: Danmarks Statistik.

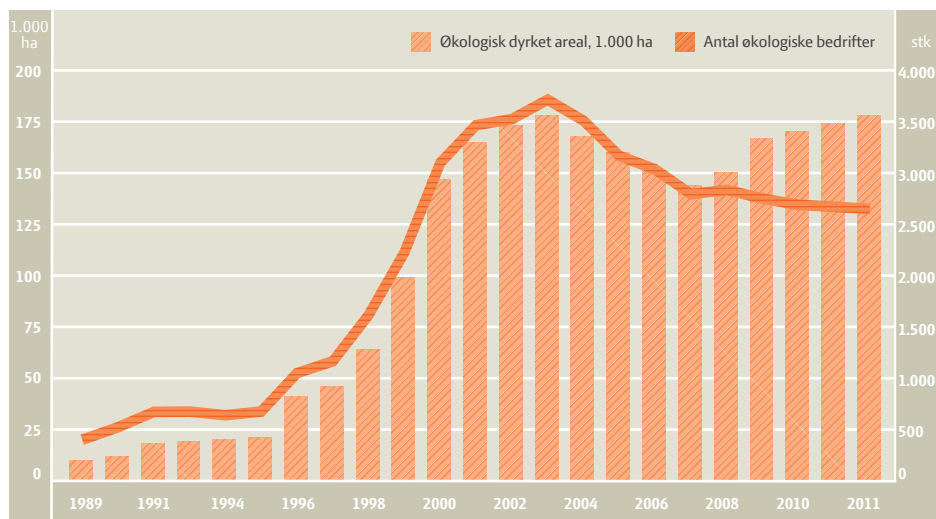
økologiske bedrifter i forhold til året før. Disse tal dækker over både nyttilkomne og ophørte økologer samt etablerede økologer, der udvidede deres jordtilliggende.

De foreløbige tal for 2011 tyder på, at det økologiske areal fortsat er stigende. Det samlede areal forventes at nærme sig 178.000 ha ved udgangen af året. Arealet er skønnet på baggrund af tal fra Plantedirektoratet. Den almindelige strukturudvikling i landbruget påvirker også antallet af økologiske bedrifter. På trods af tilgangen af nye økologiske bedrifter, var andelen af økologiske bedrifter i forhold til det samlede antal bedrifter dog konstant på knap 7 pct.

De økologiske bedrifter adskiller sig især fra landsgennemsnittet ved en langt højere andel af bedrifter under 5 ha, ligesom der er en gennemgående lavere andel af mellemstore bedrifter. Årsagen skal findes i, at mange bedrifter producerer nicheprodukter, hvor afsætningsmulighederne er begrænsede set i forhold til konventionelt landbrug.

LANDBRUGETS
SAMLEDE GÆLD
VAR VED UD-
GANGEN AF 2010
PÅ 358 MIA. KR

Figur 1.13 – Udviklingen i antal økologiske bedrifter og det økologiske areal

Kilde: Plantedirektoratet. * 2011 bygger på prognose fra Landbrug & Fødevarer.

ØKONOMISKE FORHOLD

LANDBRUGETS GÆLD ER STAGNERENDE

Landbrugets samlede gæld var ved udgangen af 2010 på 358 mia. kr. hvormed udviklingen i landbrugets gæld er stagneret sammenholdt med tidligere år. Således steg gælden med 9 mia. kr., hvilket er en vækst på 2,5 pct. 73 pct. af gælden var placeret på heltidsbrugene. Den samlede rest-

Tabel 1.14

LANDBRUGETS RESTGÆLD ULTIMO, MIO. KR.										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Realkredit-										
institutter i alt	134.770	146.010	155.720	169.660	184.380	197.640	220.497	243.725	266.522	271.928
heraf rente-										
tilpasningslån	39.330	52.350	65.670	87.300	109.500	130.990	155.680	187.720	221.860	236.440
heraf med										
renteloft				580	9.150	11.710	13.530	12.320	9.190	8.640
heraf med										
afdragsfrihed 1)	1.540	2.810	13.510	28.730	44.950	64.700	98.370	128.930	153.580	164.440
heraf ydet i euro	25.380	34.580	38.750	47.220	50.030	60.110	85.572	111.983	146.945	158.589
heraf baseret på										
CIBOR/EURIBOR							46.309	61.597	59.662	64.341
Statslån	140	100	70	90	70	40	59	14	0	0
Pengeinstitutter	28.430	29.230	32.670	33.590	39.780	45.630	55.377	65.893	62.643	63.589
Privat realkredit	1.150	790	850	930	1.020	2.310	1.817	1.981	1.919	1.908
Privat gæld i øvrigt	1.800	1.640	1.600	2.570	2.690	3.110	3.368	3.650	2.432	2.385
Varegæld	10.560	10.500	11.430	12.390	12.730	13.550	13.721	13.970	14.170	15.906
Moms, skat mv.	1.190	960	1.110	1.050	1.040	1.090	1.144	1.594	2.300	2.960
Gæld i alt,										
tinglyst værdi	178.040	189.230	203.450	220.280	241.710	263.370	295.983	330.826	349.986	358.676
Gæld i alt,										
kontantværdi	182.160	193.360	208.850	223.200	244.140	264.960	295.645	330.279	349.670	358.419
heraf på										
heltidsbedrifter	130.530	142.000	152.430	165.720	174.420	188.040	213.510	236.840	253.250	262.160

1) Lån med en afdragsfri periode på op til 10 år.

Kilde: Realkreditinstitutterne og Fødevarøkonomisk Institut

Omfatter bedrifter over 10 ha samt bedrifter herunder med en væsentlig landbrugsproduktion. Ekskl. udlån til gartnerier.

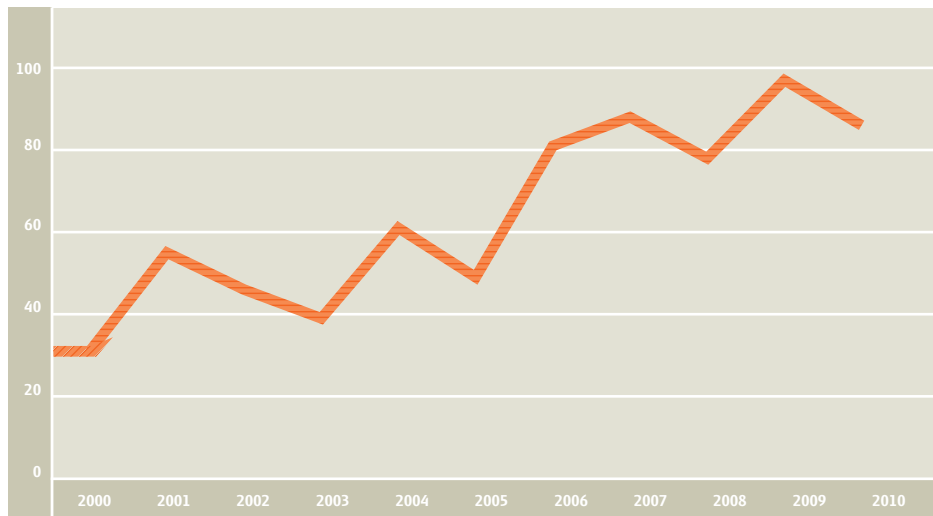
Inkl. realkreditgæld på tilforpagtede aktiver.

gæld til realkreditinstitutterne var ultimo 2010 på 272 mia. kr., hvilket svarer til godt 75 pct. af landbrugets samlede gæld. 87 pct. af restgælden til realkreditinstitutterne er med variabel rente, og blot knap 3 pct. har et renteloft. Andelen med variabel rente er således igen steget i forhold til året før.

En renteændring på 1 pct. vil således føre til, at landbrugets renteudgifter som følge af den store andel af variabelt forrentede realkredit- og pengeinstituts gæld vil ændres med ca. 2,6 mia. kr. En del landmænd har dog via pengeinstitutterne finansielle instrumenter tilknyttet deres variable realkreditlån, som delvist beskytter dem mod virkninger af en renteforøgelse. 60 pct. af landbrugets realkreditgæld var med afdragsfrihed ved udgangen af 2010. 64 mia. kr., svarende til 24 pct. af den samlede realkreditgæld, var baseret på de korte CIBOR- eller EURIBOR-renter med rentetilpasning enten 2 eller 4 gange årligt. En stigende del af lånene optages i euro.

DEN SAMLEDE
RESTGÆLD TIL
REALKREDITINSTI-
TUTTERNE VAR
ULTIMO 2010 PÅ
272 MIA. KR

Figur 1.15 – Variabelt forrentede lån i andel af landbrugets bruttoudlån hos realkreditinstitutterne, pct.

Kilde: Realkreditinstitutterne

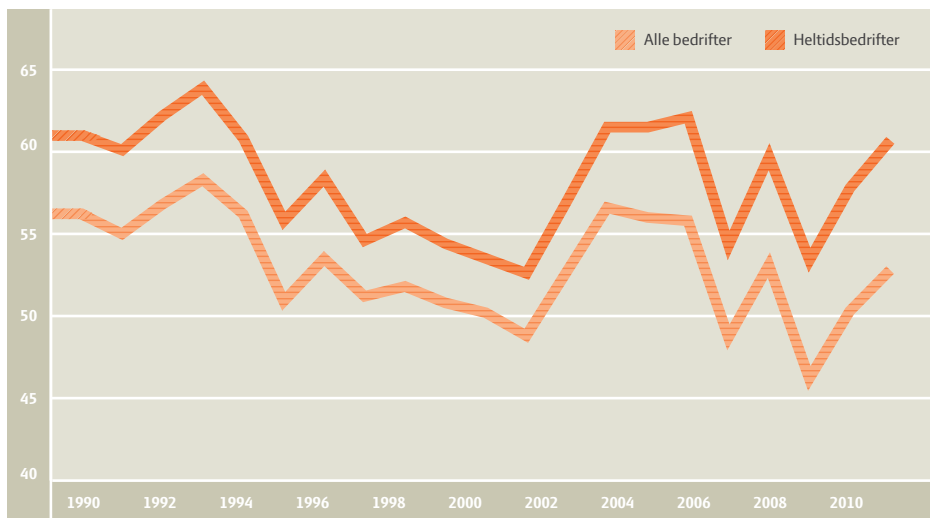
Den næststørste kreditgiver til landbruget er pengeinstitutterne med et skønnet udlån på knap 64 mia. kr., svarende til 18 pct. af den samlede restgæld. Mange landmænds usikre økonomiske forhold gjorde i 2009 bankerne mere forsigtige i forhold til nye lån, men bankernes udlån steg dog fra 2009 til 2010 med 1,5 pct. og afspejler, at pengeinstitutterne stadigvæk er forsigtige i forhold til at udlåne til landbruget.

De øvrige gældsposter (varegæld, privat gæld, moms, mv.) tegner sig for 23 mia. kr. ultimo 2010, hvilket svarer til godt 6 pct. af det samlede udlån. På denne post er der hermed ingen nævneværdig udvikling i forhold til 2009. Statslån er nu så lille en størrelse, at den er for usikker at opgøre.

RENTETILPASNINGSLÅNENES POPULARITET FORTSÆTTER

Fleks- og rentetilpasningslån blev introduceret på det danske marked i 1997 og siden er deres popularitet steget støt. De danske boligejere har gennemsnitligt finansieret 55 pct. af deres bolig med variabelt forrentede lån. De danske landmænd benytter sig i endnu højere grad af rentetilpasningslån. Landmændene benytter sig specielt af rentetilpasningslån med en rentebindingsperiode på 1 år, også kaldt F1-lån.

Figur 1.16 – Landbrugets gældsprocent ultimo året

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik

GÆLDSPROCENTEN STIGER LIDT IGEN

Hvis udviklingen i gælden sættes i forhold til udviklingen i værdien af landbrugets aktiver, fås gældsprocenten. Gældsprocenten på landets landbrug tog et dyk i 2008, men dette fald blev udlignet i 2009. Og i 2010 steg gældsprocenten yderligere, så den for heltidsbedrifter er på 60,7 pct. og alle bedrifter er på 52,8 pct. Dette dækker over, at gældsprocenten er højere på heltidsbedrifter end deltidsbedrifter. Selvom gælden er steget en smule, skyldes stigningen primært, at værdien af landbrugets aktiver, herunder især ejendomspriserne, er faldet.

HANDLEN MED LANDBRUGSEJENDOMME ER STEGET

Priserne på landbrugsejendomme bar i 2010 fortsat præg af et afmattet ejendomsmarked, og for landbrugsejendomme var pristendensen stagnerende. I 2010 var prisen i fri handel i gennemsnit 190.000 kr. pr. ha inklusive bygninger, hvor prisen året inden var på 220.000 kr. pr. ha.

Der er sket omkring en for doubling i antallet af handler fra 2009 til 2010, hvilket betød, at der blev handlet 3.538 landbrugsejendomme i 2010.

Antallet af handler har været påvirket af finanskrisen og lave kornpriser, ydermere har noteringerne på mælk og svinekød været dårligere end forventet. Landmændene kunne ikke længere få finansieret ejendoms køb, og mange landmænd stillede køb i bero, indtil omfanget af krisen stod klar.

Antallet af handler i almindelig fri handel viser stigning, mens antallet af familiehändler er faldet fra 2009 til 2010. Af de omsatte ejendomme var antallet af familiehändler dermed faldet.

PRISERNE PÅ LANDBRUGSEJENDOMME ER FALDET

Priserne på landbrugsejendomme har stort set fulgt samme udvikling som prisen på enfamiliehuse og sommerhuse, dog med en mindre periodemæssig forskydning. Hvor landbrugene som følge af stor optimisme steg i pris gennem 2007 og 2008, var der mere konstante prisforhold i de to andre kategorier. Prisen på landbrugsejendomme toppede i andet kvartal 2008. Priserne er frem til udgangen af 2010 faldet med 29 pct. Priserne på enfamiliehuse og sommerhuse har gennem 2010 set en stigning efter at priserne nåede deres hidtil laveste niveauer i fjerde kvartal af 2009 og første kvartal af 2010 hhv.

ANTALLET AF
HANDLER I
ALMINDELIG FRI
HANDEL VISER
STIGNING, MENS
ANTALLET AF
FAMILIEHANDLER
**ER FALDET FRA
2009 TIL 2010**

FØDEVAREERHVERVET UDVIKLER FREMTIDENS LURPAK

NOKIA startede som en gummistøvlefabrik. Ud af landbrug og fødevarerindustri er udsprunget nye teknologier, der kan patenteres og sælges til det globale marked. Hertil kommer tusindvis af nye fødevarer, som hvert år bringes til det danske og globale marked. Alene Landbrug & Fødevarers to største medlemmer, Danish Crown og Arla Foods, introducerer flere end 500 nye varemærker om året. Den høje aktivitet er udtryk for en stor kommerciel interesse for ny teknologi og bioteknologi i relation til landbrug og fødevarer. DMRI - det tidligere Slakteriernes Forskningsinstitut - er således nr. 4 på listen over patentaktive virksomheder inden for området i perioden 2004-08.

Tabel 1.17

SALG AF BEBYGGEDE LANDBRUGSEJENDOMME 2008-2010 1)

	2008		2009		2010	
	Antal salg	Købesum 1.000 kr.	Antal salg	Købesum 1.000 kr.	Antal salg	Købesum 1.000 kr.
Salg i alm. fri handel:						
2-5 ha	740	495	216	459	93	381
5-10 ha	905	343	408	300	596	287
10-15 ha	545	284	235	238	402	207
15-30 ha	721	253	319	221	631	180
30-60 ha	473	260	255	194	583	174
60-100 ha	186	244	122	232	365	170
Over 100 ha	61	233	43	151	230	169
I alt	3.631	265	1.598	220	2.900	190
Familiesalg						
2-5 ha	82	361	35	366	19	443
5-10 ha	189	218	85	260	113	252
10-15 ha	117	183	77	192	66	215
15-30 ha	215	140	160	181	103	168
30-60 ha	202	132	188	164	79	149
60-100 ha	110	160	108	119	49	129
Over 100 ha	59	137	56	151	29	119
I alt	974	151	709	179	458	158
Andre salg	177	-	106	-	180	-
Bebyggede landbrugsejendomme, i alt	4.782	-	2.413	-	3.538	-

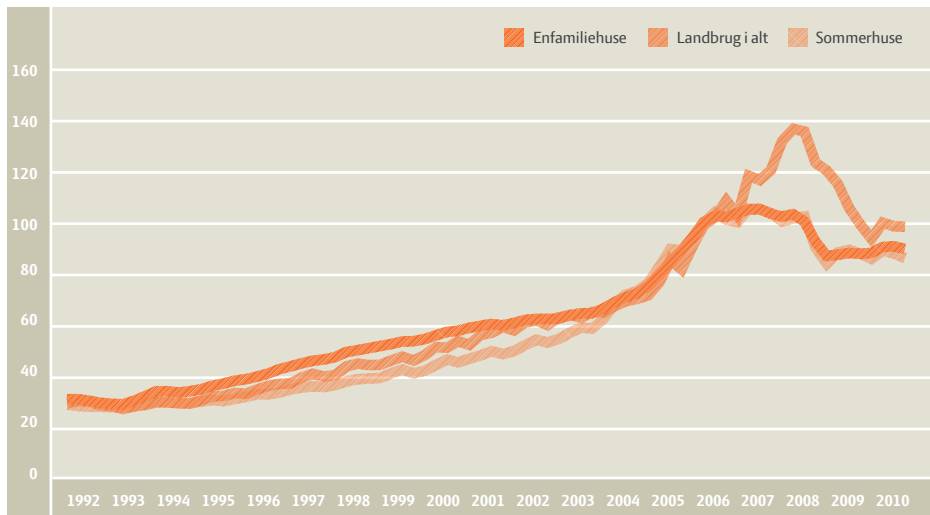
1) Handelspriser til kontantværdi for jord og bygninger.

Anm.: Data er for handel i hele landet. Kilde: Danmarks Statistik

Priserne på fast ejendom er påvirket af mange faktorer. Grundlæggende er gode finansieringsmuligheder vigtige for prisudviklingen. Specifikt for landbruget har udviklingen i indtægterne også været afgørende for det faldende prisniveau.

Det bør bemærkes, at en så bred opdeling betyder, at der i enkelte kategorier kan være relativt få handler, hvilket gør, at prisudviklingen skal tages med forbehold. Ydermere bør indekset for gruppen af landbrugsejendomme på mere end 100 ha ikke tillægges for stor vægt, da gruppen dækker over meget forskellige størrelser og typer af ejendomme.

Figur 1.18 – Prisindeks for ejendomssalg efter ejendomskategori og tid, 2006 = 100

Kilde: Danmarks Statistik

INVESTERINGER I LANDBRUGET ER FALDET

Landbrugets investeringer har, som følge af lav rente og gode finansieringsmuligheder, været støt stigende de senere år, men i 2009 faldt landbrugets investeringer. Denne tendens var også gældende for 2010, og danske landmænd anslås at have foretaget investeringer for 6,4 mia. kr., hvormed investeringsaktiviteten er faldet med 53 pct. siden den topede i 2007.

Baggrunden for det kraftige fald skal findes i en kombination af lange sagsbehandlingstider for miljøgodkendelser til byggeri af nye stalde samt den finansielle situation. Investeringer i avlsbygninger og stalde har været hårdest ramt med fald på 22 pct. fra 2009 til 2010.

INVESTERINGER I LANDBRUGET ER FALDET

LANDBRUGETS SALGSPRISER HAR UDVIKLET SIG POSITIVT

Da boblen sprang og højkonjunktur blev afløst af finanskrisen i slutningen af 2008 ramte det landbrugets bytteforhold hårdt. Bytteforholdet er defineret som forholdet mellem salgspriser og købspriser. Stigningen i

landbrugets købs- og salgspriser under højkonjunktoren i 2007 og 2008, blev afløst af store fald, som først er blevet afløst af vedholdende stigninger i 2010.

Salgspriserne faldt ned til samme niveau som i 2005 og 2006. Købspriserne faldt også, men ikke så meget som salgspriserne og dermed forværredes bytteforholdet betragteligt. I løbet af 2010 har en forbedring i salgspriserne rettet lidt op på bytteforholdet, og især de stigende kornpriser har hjulpet. Desværre medfører de stigende kornpriser, at foderomkostningerne også stiger.

Mælkeprisen var meget lav i 2009, hvilket medførte store driftsunderskud for de danske mælkeproducenter. Prisen er dog steget igen i 2010 i takt med, at den globale efterspørgsel på mejeriprodukter også er steget. Indtjeningen er stadig under pres, og renteudviklingen har stor betydning for landmændenes driftsresultater.

Prisen på oksekød har været forholdsvis stabil i EU i de seneste år. I 2009 faldt oksekødspriserne ligesom de øvrige landbrugsprodukter, men en god global efterspørgsel i 2010 har været med til at holde priserne på et fornuftigt niveau, hvorfor en opadgående tendens også forventes i 2011.

Noteringen på svinekød faldt med godt 5 pct. i 2010 i forhold til 2009. Foderomkostningerne er dog steget med endnu mere, hvilket har forvær-

Tabel 1.19

KONTANTVÆRDIEN AF LANDBRUGETS AKTIVER MV, ULTIMO KALENDERÅRET, MIA. KR.

	1995-99	2006	2007	2008	2009	2010
Landbrugsaktiver i alt	173,7	381,5	379,8	520,0	489,9	479,3
Brugerbolig, personbil m.v.	29,9	38,0	36,5	43,8	49,3	47,5
Andre erhverv	13,5	22,3	28,1	36,8	52,5	44,6
Andre aktiver	24,3	41,9	53,9	51,7	52,3	56,8
Aktiver i alt i selveje	241,4	483,7	498,3	652,3	643,9	628,1
Heraf finansieret med:						
Gæld	124,5	235,8	264,5	301,6	323,8	331,9
Egenkapital	116,8	247,9	233,8	350,7	320,1	296,3

Anm.: Omfatter aktiver og passiver på bedrifter med 10 ha og derover. Ekskl. værdi af tilforpagtede aktiver.

Kilde: Egen bearbejdning af materiale fra Danmarks Statistik

Tabel 1.20

LANDBRUGETS SAMLEDE INVESTERINGER, MIO. KR.					
	1995-99	2007	2008	2009	2010
Avlsbygninger	2.843	6.025	4.785	3.519	2.743
Heraf kostalde	1.026	1.775	1.760	927	723
svinestalde	942	2.130	1.317	896	698
Inventar mv.	769	7.388	6.593	4.261	3.579
Grundforbedringer	131	154	221	134	113
I alt	7.816	13.567	11.599	7.914	6.435

Kilde: Danmarks Statistik

ret bytteforholdet i svineproduktionen, og sat indtjeningen under stort pres.

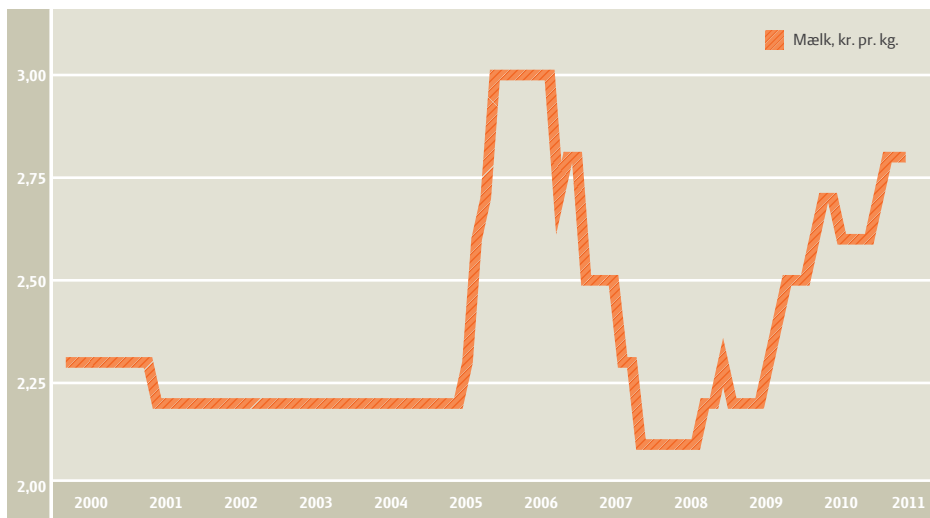
I 2010 steg priserne på korn markant efter store fald fra 2008 til 2009. De unormalt lave priser i 2009 skyldtes en stor global produktion i 2008 og 2009, hvilket kombineret med den økonomiske krise fik priserne til at falde drastisk. I 2010 blev blandt andet Ruslands kornhøst ramt af tørke, hvormed udsigten til lave lagre fik priserne til at stige – til glæde for plantearvlerne, men med ekstra foderomkostninger til følge for husdyrproducenterne. Fra ultimo 2009 til ultimo 2010 fordobledes prisen på byg ligesom hvedeprisen steg med 73 pct.

I 2010 STEG
PRISERNE PÅ
KORN MARKANT
EFTER STORE FALD
FRA 2008 TIL 2009

Rapsprisen følger i nogen grad prisen på andre protein- og olieafgrøder. Prisen faldt efter den finansielle krise i 2008, men fastholdt et højere niveau end for eksempel hvede i 2009. Da hvedeprisen steg henover sommeren 2010, fulgte rapsprisen i nogen grad med op. Fra ultimo 2009 til 2010 steg prisen med mere end 50 pct.

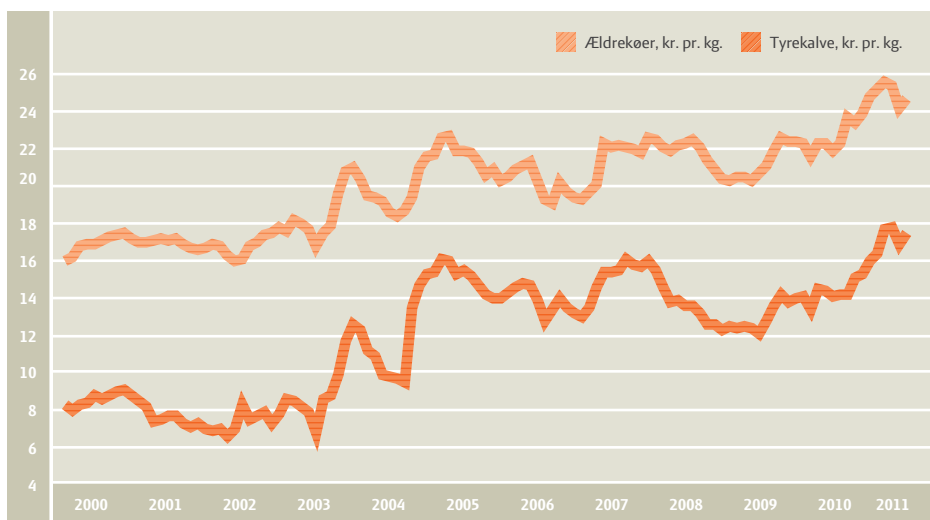
Kartoffelprisen var lav i 2009 som følge af en god høst og den generelle økonomiske afmatning. I 2010 har våde forhold gjort kartoffeloptagningen problematisk. Det har reduceret udbyttet og kvaliteten af kartoflerne, og medført en forbedret pris.

Figur 1.21 – Udviklingen i landbrugets salgspriser

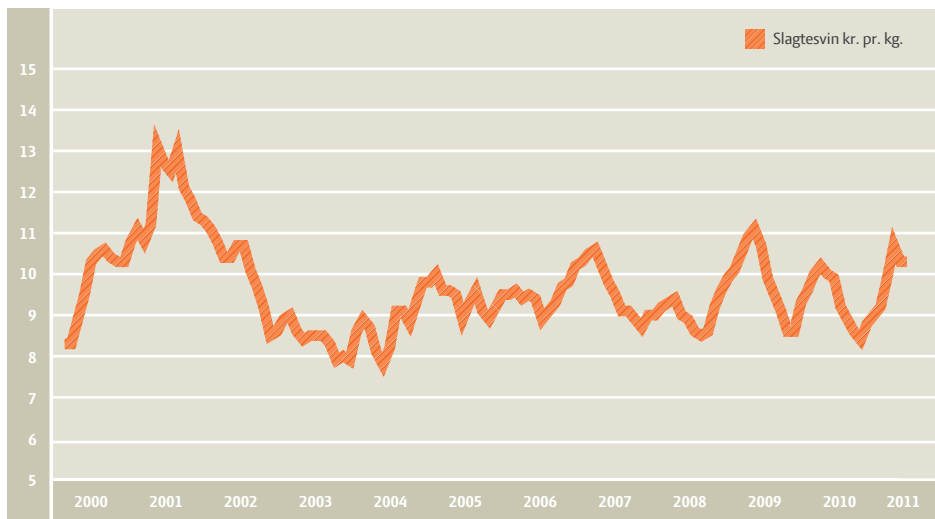
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.22 – Udviklingen i landbrugets salgspriser

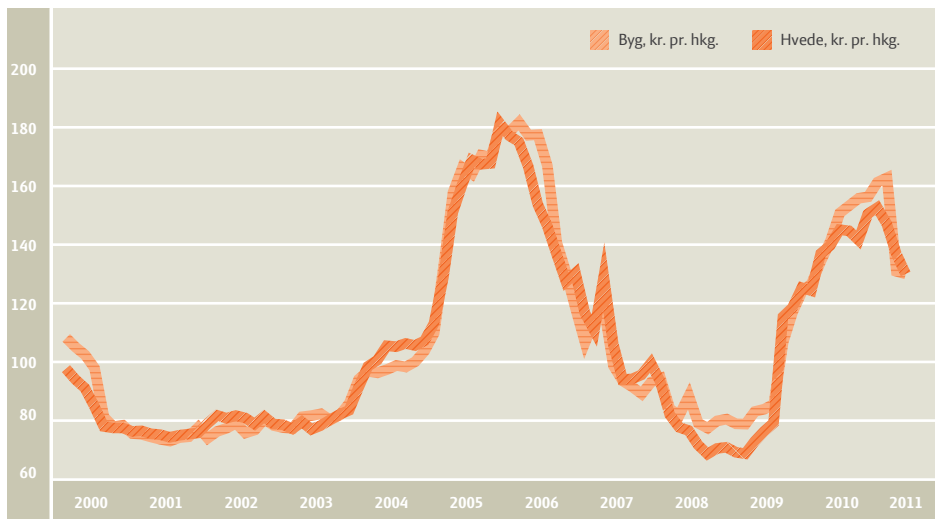
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.23 – Udviklingen i landbrugets salg priser

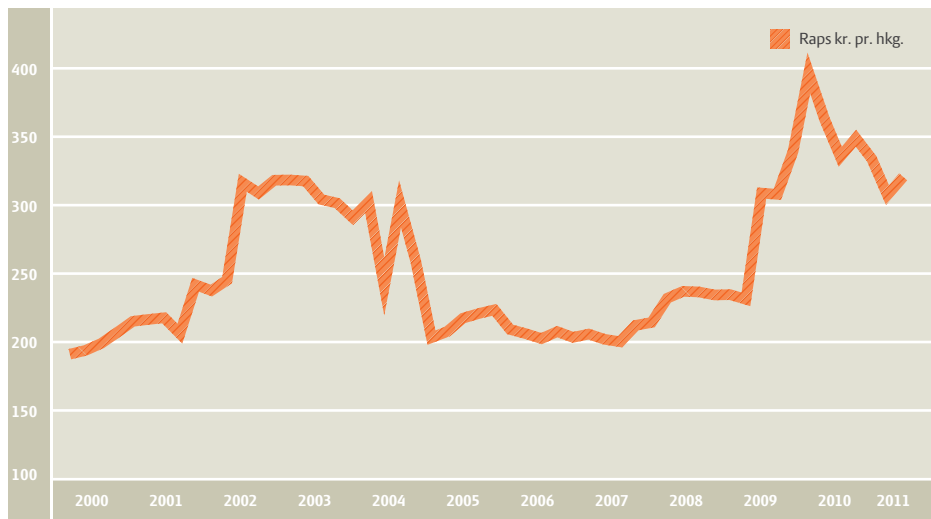
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.24 – Udviklingen i landbrugets salg priser

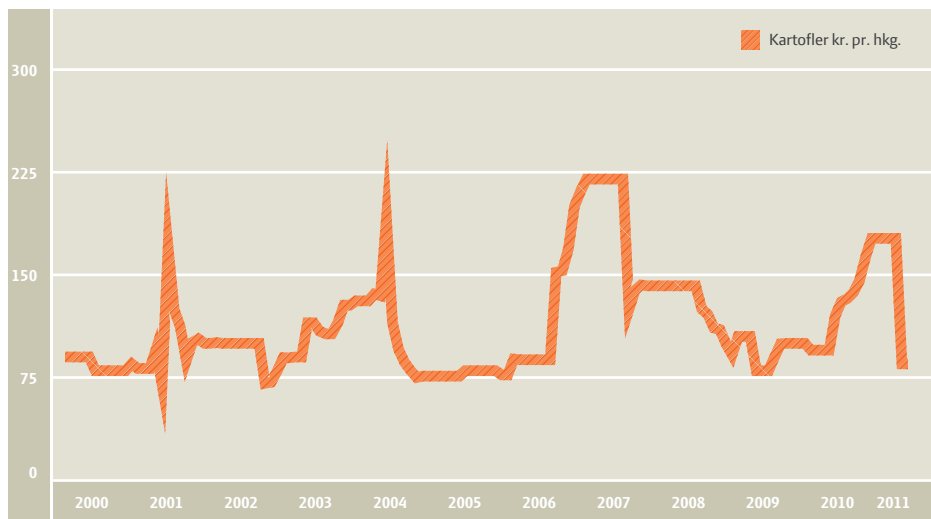
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.25 – Udviklingen i landbrugets salgspriser

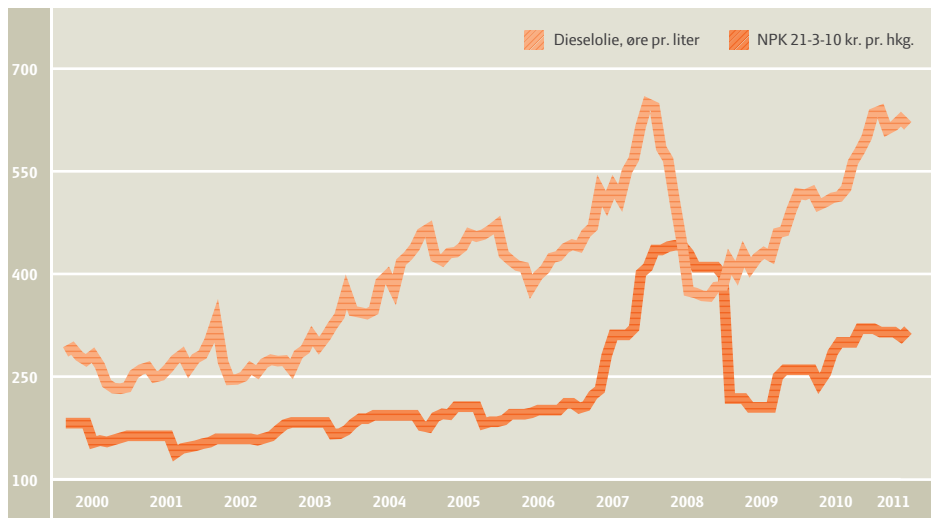
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.26 – Udviklingen i landbrugets salgspriser

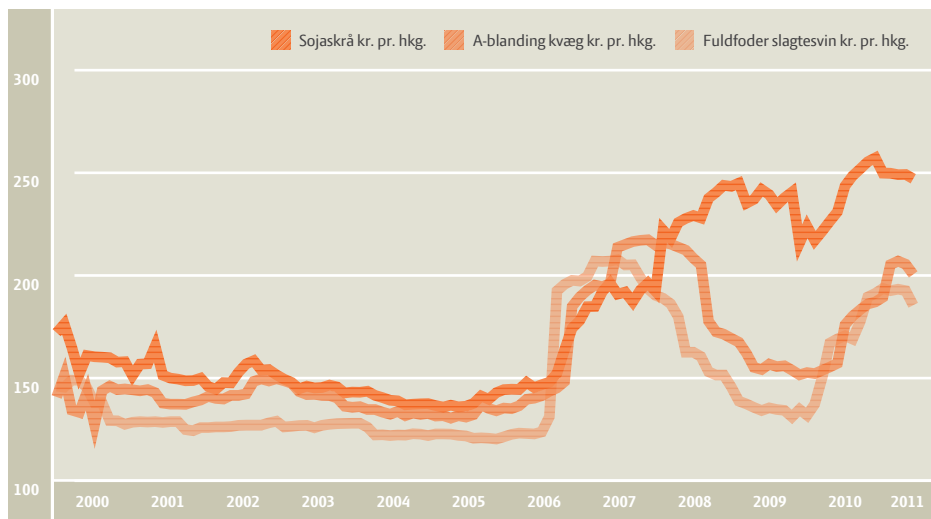
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.27 – Udviklingen i landbrugets faktorpriser

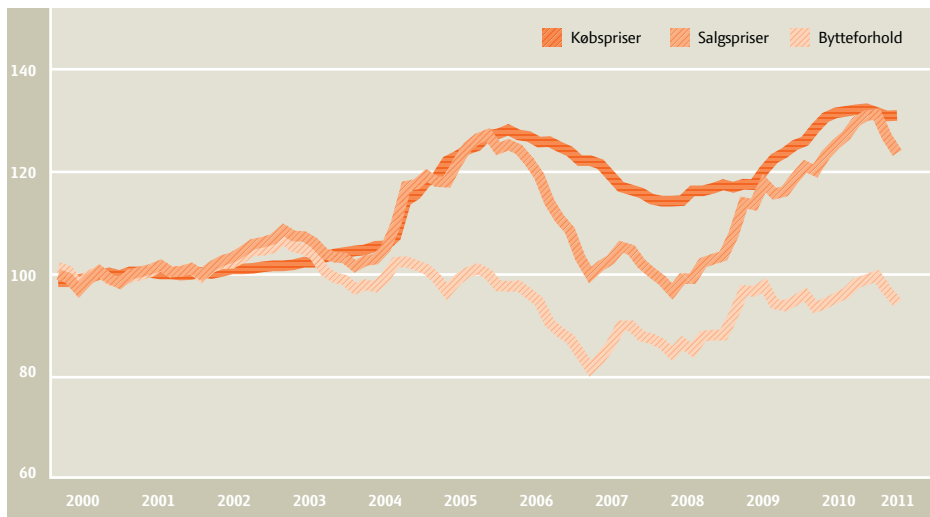
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.28 – Udviklingen i landbrugets faktorpriser

Kilde: Landbrug & Fødevarer

Figur 1.29 – Indeks for landbrugets prisudvikling, 2005 = 100

Kilde: Landbrug & Fødevarer

Priserne på kunstgødning og dieselolie var meget høje i 2008 på grund af stor efterspørgsel og den generelle økonomiske højkonjunktur. Da boblen brast i slutningen af 2008, faldt efterspørgslen og priserne. I løbet af 2010 er priserne steget lidt igen, og udsigten til større global plante-produktion har øget efterspørgslen og priserne på gødning. Udviklingen i dieselolieprisen er tæt forbundet til dollarkursen og den generelle udvikling i verdensøkonomien.

Prisen på sojaskrå er steget siden 2006. Da kornafgrøderne faldt i pris i 2009, fortsatte denne stigning. Det skyldes hovedsageligt en stor efterspørgsel fra Kina, som bruger sojaen i deres omfattende griseproduktion. Prisen på substituerende kornarter følger hinanden. Foderblandingerne er afhængige af både korn- og proteinprisen, og følger derfor udviklingen i dem begge.

LANDBRUGETS BYTTEFORHOLD ER FORBEDRET I 2010

Landbrugets samlede bytteforhold er forholdet mellem salgspriserne og købspriserne. Salgsprodukterne omfatter de produkter, som land-

Tabel 1.30

LANDBRUGETS PRODUKTIONSVÆRDI OG BRUTTOFAKTORINDKOMST, MIO. KR.

	1995-99	2006	2007	2008	2009	2010*
Planteproduktion:	16.464	15.303	21.516	19.809	15.787	18.994
Heraf:						
Korn i alt	8.161	7.484	10.678	10.889	7.967	9.269
Bælgsæd til modenhed	302	31	26	23	29	42
Industrifrø	523	799	1.388	1.769	1.310	1.563
Frø til udsæd inkl. tilskud	614	605	607	693	652	718
Sukkerroer	1.076	639	649	662	786	741
Kartofler	1.007	921	1.185	1.092	867	827
Foderroer, græs mv.	4.382	3.781	4.552	5.396	4.232	4.014
Lagerforskydning på korn	50	584	1.963	-1.488	-741	1.308
Andet	350	459	468	773	685	512
Husdyrproduktion:	37.432	37.432	37.006	39.722	37.747	41.741
Heraf:						
Mælk	11.207	10.195	11.033	12.954	10.189	12.172
Okse- og kalvekød	3.022	2.387	2.328	2.433	2.169	2.400
Svinekød	16.018	18.998	18.080	19.195	18.086	19.382
Fjerkrækød	1.256	1.141	1.319	1.674	1.480	1.633
Æg	577	584	653	737	590	608
Pelsdyr	1.987	3.140	3.631	2.731	4.596	5.492
Besætningsforskydning	109	713	-292	-295	365	-194
Andet	159	274	254	293	272	248
Tjenesteydelser mv	1.524	2.745	2.619	2.341	2.510	2.678
Produktionsværdi i alt	52.323	55.480	61.141	61.872	56.044	63.413
Udsæd	1.002	1.214	1.350	1.647	1.582	1.435
Foderstoffer	19.067	19.124	22.999	25.934	20.607	20.878
Gødningsstoffer	1.724	1.388	1.521	2.729	2.293	1.675
Bekæmpelsesmidler	1.117	1.212	1.311	1.748	1.652	1.507
Dyrlæge og medicin	827	1.165	1.162	1.191	1.398	1.440
Energi	1.383	2.419	2.504	3.532	3.059	3.321
Reparation og vedligeholdelse	3.120	3.432	3.494	4.116	4.193	4.259
Landbrugsmæssige tjenester	2.126	3.153	3.456	3.725	3.676	3.932
Bankomkostninger	2.672	3.155	3.150	4.231	4.678	4.926
Tjenesteydelser	3.342	5.255	5.394	6.769	6.759	6.548
Rå- og hjælpestoffer i alt	36.379	41.517	46.341	55.622	49.897	49.921

Tabel 1.30 Fortsat

LANDBRUGETS PRODUKTIONSVÆRDI OG BRUTTOFAKTORINDKOMST, MIO. KR.						
	1995-99	2006	2007	2008	2009	2010*
Produktionsværdi - Rå- og hjælpestoffer	15.944	13.963	14.800	6.250	6.147	13.492
+ Produkttilknyttede tilskud	4.542	266	266	263	262	321
+ Generelle tilskud	924	7.453	7.329	7.742	7.508	7.317
- Produktionskatter mv.	773	1.038	1.017	1.081	1.132	1.208
Bruttofaktorindkomst	20.637	20.643	21.379	13.174	12.785	19.922

Egen bearbejdning af materiale fra Danmarks Statistik og Fødevarerøkonomisk Institut.

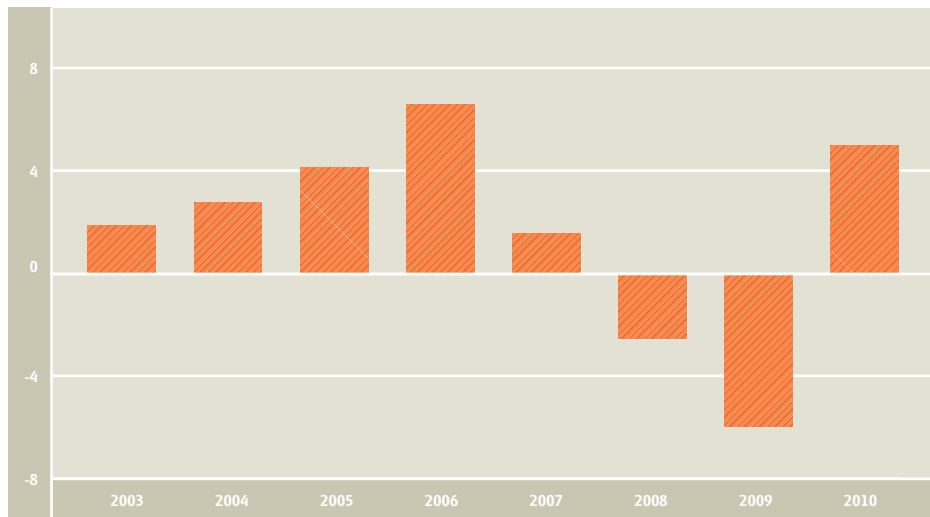
*Foreløbige tal på enkelte poster.

mændene producerer, såsom kød, mejeriprodukter, æg, korn, kartofler, osv. Købsprodukterne omfatter de varer, som landmændene har brug for i produktionen såsom diesel, foder, kunstgødning, osv.

For planteproducenterne giver høje kornpriser et højt bytteforhold, mens høje kornpriser giver et lavt bytteforhold for svineproducenterne, da foder i form af korn er grundlaget for svineproduktionen. Høje kornpriser bør dog på sigt give højere salgspriser på kød og dermed betyde et forbedret bytteforhold.

I forhold til bunden i 2006-2007, er bytteforholdet forbedret med lidt over 17 pct. ultimo 2010, ligesom 2010 alene har budt på en stigning på næsten 11 pct. Det forventes, at bytteforholdet vil være nogenlunde uændret i 2011.

Figur 1.31 – Driftsresultat for heltidsbedrifter, mia. kr.

Kilde: Landbrug og Fødevarer

LANDBRUGETS PRODUKTIONSVÆRDI VOKSER IGEN

Landbrugets bruttofaktorindkomst er steget med mere end 7 mia. kr. i 2010 i forhold til 2009, hvilket svarer til en fremgang på 56 pct. Stigningen kan især tilskrives en produktionsværdi, der er mere end fordoblet, og direkte har afspejlet sig i landbrugets bruttofaktorindkomst.

LANDBRUGETS DRIFTSRESULTATER ER POSITIVE

Fra 2009 til 2010 har landbrugsbedrifterne formået at vende driftsresultaterne fra negativ til positiv. Heltidsbedrifterne havde et samlet overskud på knap 5 mia. kr. i 2010, hvilket er en fremgang på 11 mia. kr. Fremgangen skyldes forbedrede bytteforhold og et lavt renteniveau.

LANDBRUGETS FODERFORBRUG NÆSTEN UÆNDRET

Foderforbruget har ligget forholdsvis stabilt omkring 15 mia. foderenheder de seneste år. Forbruget toppede i 2007 ved et forbrug på omtrent 16 mia. foderenheder, men er faldet siden da, og er i 2010 nået et niveau på under 15,5 mia. foderenheder, hvilket er en stigning på 1 mia. foderenheder i forhold til året før. Målt i foderenheder er den indenlandske

Tabel 1.32

LANDBRUGETS FODERFORBRUG					
Mio. f.e.:	1995/96 -99/00	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Korn og bælgssæd	6.583	7.418	6.975	6.100	6.816
Andre vegetabiliske foderstoffer	1.185	602	720	555	380
Mælk og mælkeprodukter	132	117	102	99	94
Proteinfodermidler	3.033	3.447	3.128	2.774	2.776
Rodfrugter, inkl. top	1.001	322	381	338	341
Græsmarksafgrøder inkl. majs	3.376	4.107	4.168	4.380	4.874
Halm	425	187	201	243	235
Foderforbrug i alt	15.735	16.200	15.675	14.489	15.516
heraf udenlandsk	3.514	4.142	4.471	3.722	3.058
udenlandsk i pct. af total	22%	26%	29%	26%	20%

Kilde: Danmarks Statistik

produktion steget og udgør nu en større andel af det samlede foderforbrug end tidligere. Det er hovedsagligt forbruget af græsafgrøder, der er steget.

MEDICINFORBRUGET ER FALDET

Det samlede antibiotikaforbrug til husdyr faldt i 2010 med 2,1 pct., målt som kilo aktivstof, ifølge Veterinærinstituttets database VetStat. Landbruget har fokus på at reducere medicinforbruget, og arbejder løbende på at holde et højt sundhedsniveau i staldene.

MILJØMÆSSIGE FORHOLD

Gennem de sidste ca. 20 år er det lykkedes landbruget at øge produktionen, samtidig med at miljøbelastningen er reduceret.

FORTSAT FALD I MILJØBELASTNINGEN

Kvælstofoverskuddet udgjorde i 2009 186.000 tons og fosforoverskuddet 1.700 tons, hvilket i forhold til året før betyder et fald på 13 pct. i kvælstofoverskuddet og på 85 pct. i fosforoverskuddet. Ammoniaktabet

GENNEM DE
SIDSTE CA. 20 ÅR
ER DET LYKKEDES
LANDBRUGET AT
ØGE PRODUKTION-
EN OG SAMTIDIG
REDUCERE MILJØ-
PÅVIRKNINGEN

var i 2009 på 73.830 tons, svarende til et fald på ca. 1,5 pct. i forhold til året før. Mens produktionsværdien målt i faste priser (mængderne) siden 1985 steg med 25 pct, har landbruget dermed reduceret kvælstof- og fosforoverskuddet med henholdsvis 56 pct. og 98 pct., og ammoniaktabet med i alt 38 pct. Størstedelen af ammoniaktabet for 2009, ca. 86 pct., stammer fra husdyrgødning (inkl. græsning).

LANDBRUGET BLIVER STADIG MERE KLIMAVENLIGT

Udledningen af drivhusgasser fra landbruget udgjorde 13,4 mio. tons i 2009, svarende til en reduktion på 10 pct. i forhold til året før. Fra 1990 til 2009 faldt de samlede udledninger af drivhusgasser med 28 pct., mens landbrugets produktionsværdi målt i faste priser (mængderne) steg med ca. 15 pct.

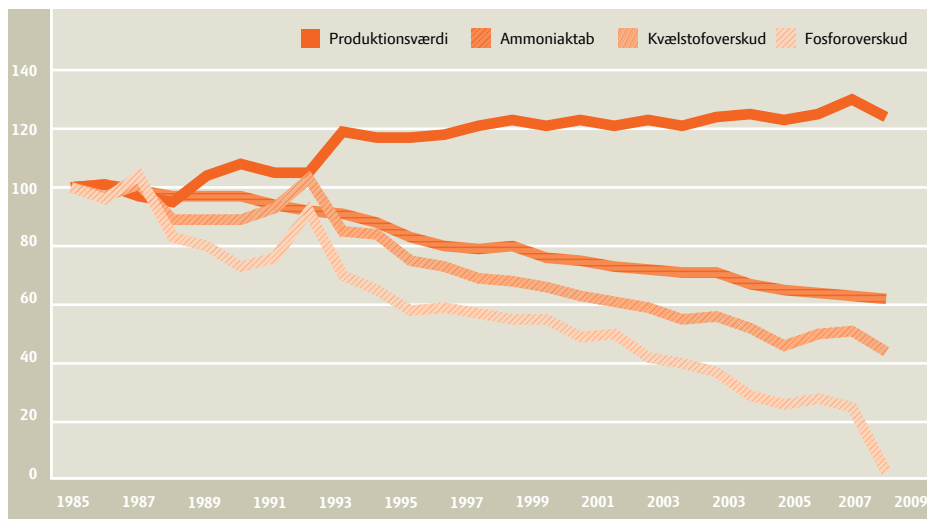
Landbrugets udledning af drivhusgasser består af lattergas, metan, fossile brændsler og ændringer i kulstoflagringen. Udledningen af metan kommer især fra kørnens fordøjelse og fra gylleopbevaring og lattergas fra gødningsanvendelse på marken.

Tabel 1.33

SAMLET FORBRUG AF ANTIBIOTIKA TIL HUSDYR			
Præparatgruppe	Forbrug i kg		Ændring, pct.
	2009	2010	
Amfenikoler	692	744	7,6
Aminoglycosider	6.336	6.209	-2,0
Cephalosporiner	585	491	-16,1
Fluorokinoloner	23	19	-16,4
Kinoloner	768	838	9,2
Lincomycin	3.048	2.891	-5,1
Makrolider	14.390	13.979	-2,9
Penicilliner (sim.)	26.007	27.149	4,4
Penicilliner (udv.)	12.632	13.038	3,2
Sulfa-TMP	15.615	14.691	-5,9
Tetracykliner	38.475	35.597	-7,5
Tiamuliner	10.645	10.703	0,5
Andre antibiotika	460	567	23,3
I alt	129.675	126.918	-2,1

Kilde: Veterinærinstituttet

Figur 1.34 – Produktionsværdi (faste priser) og miljøbelastning Indeks 1985=100

Kilde: Danish Emission Inventory, DMU. 2011

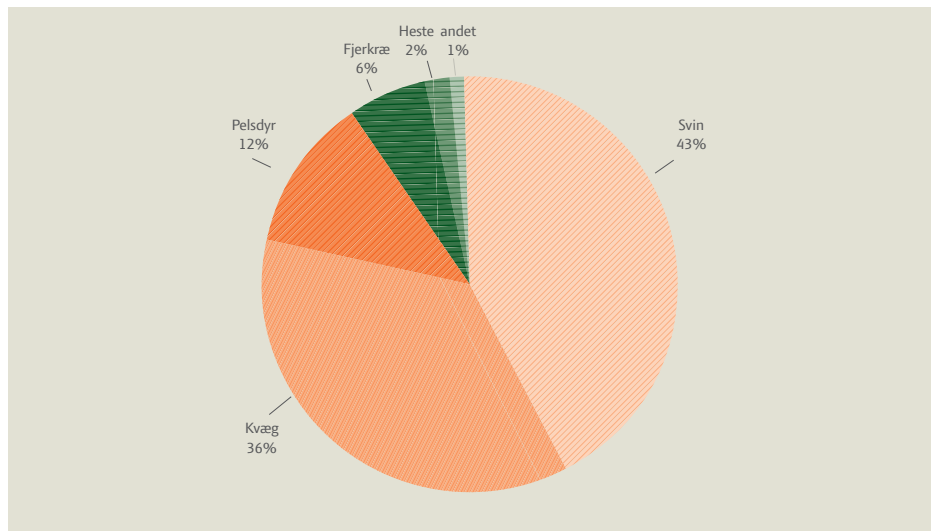
DER KOMMER NYE PESTICIDINDIKATORER

Som indikator for anvendelsen af pesticider er hidtil blevet anvendt begrebet behandlingshyppighed. I de senere år er der sket en væsentlig reduktion i pesticidernes giftighed og en forbedring af pesticidernes målrettethed mod specifikke skadevoldere. Det er derfor besluttet at anvende en ny indikator, der tager højde for pesticidernes sundheds- og miljømæssige belastning. Der er dog endnu ikke fastlagt en sådan ny indikator.

STÆRKT FORSKNINGS- OG UDVIKLINGSMILJØ

Det stærke forsknings- og udviklingsmiljø på landbrugsområdet, specielt inden for avlsarbejde og foderoptimering, samt forbedret gyllehåndtering, øget anvendelse af efterafgrøder, ekstensiveret arealanvendelsen, fald i anvendelsen af handelsgødning og ændring i jordbearbejdning mv. er blandt de faktorer, der har bidraget til reduktionerne af miljøbelastningen. Fortsat teknologisk udvikling og ny viden forventes at kunne reducere landbrugets miljøbelastning yderligere fremover.

Figur 1.35 Fordeling af ammoniaktab fra husdyrgødning fordelt på dyretyper

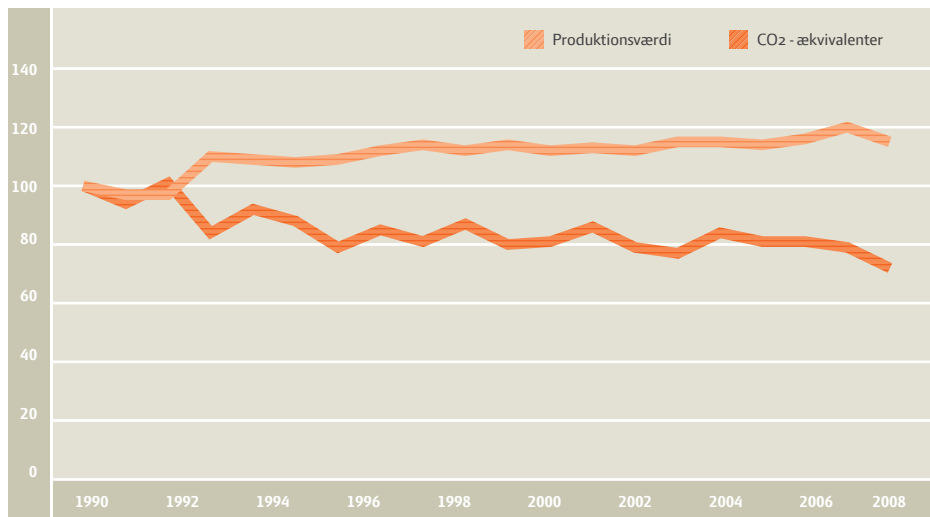
Kilde: Danish Emission Inventory, DMU, 2011

FORBRUGET AF PESTICIDER ER FALDET

Salget af pesticider til anvendelse i planteavl faldt i 2009 med 32 pct. i forhold til 2008, hvilket er det største fald, der er set i løbet af de seneste år. Det drastiske fald skyldes især et markant lavere salg af fungicider, som faldt med 44 pct. Ydermere er et fald i herbicider på 31 pct. bidragende til det store fald.

Årsagen til faldet skal ses i sammenhæng med, at der i 2008 var en markant stigning pga. forventningen om fortsat stigende afgrødepriser, og at lagrene blev opbygget. I 2009 er lagerbeholdningen igen formindsket, hvilket har givet udslag på det samlede salg af bekæmpelsesmidler.

Figur 1.36 – Produktionsværdi (faste priser) og klimagasser. Indeks 1990 = 100

Kilde: Danish Emission Inventory, DMU, 2011

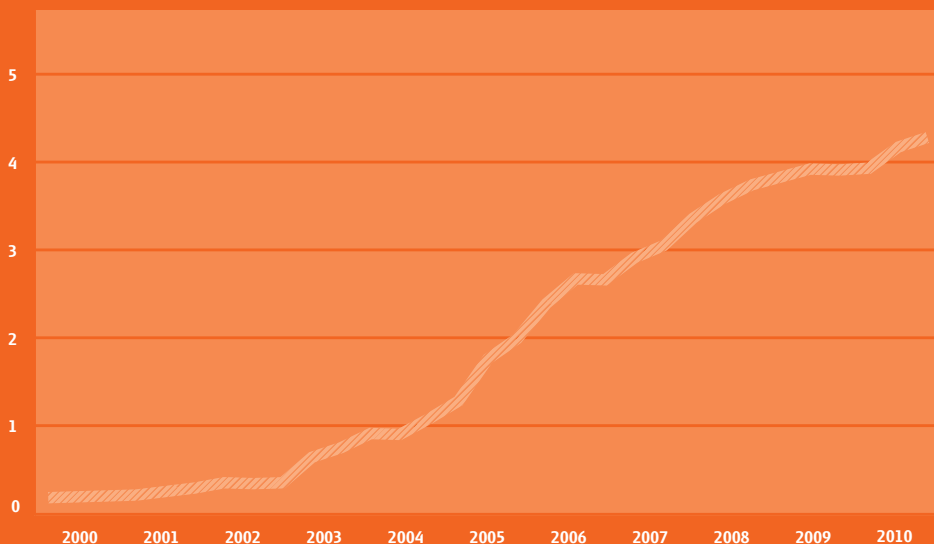
Tabel 1.37

ENGROSSALG AF BEKÆMPELSESMIDLER, TONS AKTIVSTOF						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hovedgruppe:						
Herbicer	2.087	2.308	2.479	2.583	2.927	2.012
Vækstregulatorer	186	209	140	148	287	262
Fungicider 1)	604	693	536	557	864	484
Insekticider 1)	22	36	57	28	38	40
I alt	2.899	3.246	3.212	3.316	4.116	2.798

1) Bejdsemidler er ikke medtaget.

Kilde: Miljøstyrelsen.

PRODUKTION AF BIOGAS PJ (PETRA JOULE), 1990-2010

BIOGAS ER FREMTIDEN

PRODUKTIONEN AF BIOGAS ER STEGET MEGET DE SENESTE 10 ÅR. BIOGAS ER EN VEDVARENDE ENERGIFORM, SOM ER BASERET PÅ ORGANISK MATERIALE, HVILKET BLANDT ANDET ER HUSDYRGØDNING, ENERGIAFGRØDER SAMT INDUSTRIAFFALD.

Kilde: Energistyrelsen

STIGENDE PRODUKTION AF BIOGAS I DANMARK

Landbruget bidrager til den miljømæssige dagsorden ved sit bidrag til omstillingen fra fossil energi til vedvarende energikilder. I dag anvendes ca. 5 pct. af Danmarks husdyrgødning til biogasproduktion, men målsætningen er, at halvdelen af husdyrgødningen skal udnyttes til energiformål i 2020. Biogas produceres ved, at husdyrgødning afgasses i et biogasanlæg. Selve produktionen er mulig, da gødningen indeholder metan, ligesom naturgas eksempelvis gør. Ud over at bidrage til, at en større andel af den producerede energi kommer fra vedvarende energikilder, findes også en række andre fordele ved biogas, eksempelvis en mindsket påvirkning af vandmiljøet samt færre lugtgener.

Biogasproduktioner er forøget væsentligt i de seneste årtier. Fra 1990 til 2009 er produktionen steget fra 0,75 til knap 4,2 Tj, hvilket svarer til en stigning på over 450 pct. I takt med at vedvarende energi kommer fortsat mere på den politiske dagsorden, vil omfanget af biogasproduktionen også stige, ligesom energien vil finde flere anvendelsesmuligheder eksempelvis som alternativ til benzin til biler.

DANSKE MÆLKEBØTTER KAN BLIVE TIL GUMMI

Det kan være, at fremtidens gummi kommer fra Danmark. Mælkebøtter er propfyldte af latex, og af det kan man lave gummi. Under krigen forsøgte både amerikanerne og russerne at lave gummi af mælkebøtter, desværre var det en besværlig proces, fordi den klistrede saft i stænglen koagulerer. Det har tyske forskere nu fundet en løsning på. De har "slukket" for genet, der får saften til at tyknes, og muligvis vil det gøre mælkebøttegummiproduktion rentabelt i fremtiden.

FORARBEJDNING OG DISTRIBUTION

De danske fødevarer virksomheder er blandt nogle af Danmarks største virksomheder. Også i en international målestok er fødevarer virksomhederne store. Virksomhederne skaber betydelig værdi for det danske samfund via en stor eksport, mange arbejdspladser samt en betydelig forskningsindsats. Salget af fødevarer sker gennem dagligvaresektoren, som er præget af en stor andel af discountbutikker.

DE DANSKE FØDEVAREVIRKSOMHEDER

Mange danske fødevarer virksomheder er store både i en national og international sammenhæng. Med fødevarer producenter som Arla, Danish Crown og DLG er Danmark sat på verdenskortet med virksomheder, der opererer globalt, og forsyner et stort antal markeder med produkter fra blandt andet mejeri-, slagteri- og grovvaresektoren.

Hvis man mere konkret anskuer de store danske fødevarer virksomheder i lyset af de internationale, bliver det klart, at de også i et globalt perspektiv har en væsentlig størrelse. Arla er den 23.-største fødevarer virksomhed målt på omsætning. Tilsvarende er Danish Crown og DLG henholdsvis nummer 25 og 28.

Flere danske fødevarer virksomheder adskiller sig dog fra majoriteten af de udenlandske virksomheder ved deres selskabsform, nemlig andels selskabsformen. Andelsbevægelsen blev dannet i slutning af 1800-tallet, og er som organisationsform karakteriseret ved, at leverandørerne til virksomheden også er ejerne. Denne selskabsform giver en unik mulighed for at koordinere og optimere værdikæden fra jord til bord bl.a. til gavn for fødevarer sikkerheden, kvaliteten og leveringssikkerheden. Denne

MED FØDEVARE-
PRODUCENTER
SOM ARLA, DANISH
CROWN OG DLG ER
DANMARK SAT PÅ
VERDENSKORTET

Tabel 2.1

STØRSTE FØDEVAREVIRKSOMHEDER I DANMARK I 2010, 1000 KR.

Rank ¹⁾	Virksomhed	Branche	Omsætning	Ansatte
4	Carlsberg	Levnedsmidler	59.382.000	43.137
9	Arla Foods	Levnedsmidler	46.230.000	16.231
10	Danish Crown	Levnedsmidler	44.765.300	24.274
11	Coop Danmark	Detailhandel	41.882.000	35.000
16	DLG	Konglomerat	34.137.656	5.057
20	Dagrofa	Engroshandel	23.428.179	4.301
29	Danisco	Medicinal og biotek	12.991.000	8.986
44	Rema 1000 Danmark	Detailhandel	9.990.493	510
78	Euro Cater	Levnedsmidler	5.199.820	1.560
87	Royal Greenland	Levnedsmidler	4.741.000	150
103	Aldi Holding	Detailhandel	3.850.647	1.352
107	Royal Unibrew	Levnedsmidler	3.816.421	2.498
109	Chr. Hansen	Levnedsmidler	3.809.403	2.157
113	Tican	Levnedsmidler	3.705.341	1.867
124	DLA Agro	Konglomerat	3.372.197	37
134	F. Uhrenholt Holding	Levnedsmidler	3.156.847	617
137	Scanmills	Engroshandel	3.060.924	-
140	Danish Agro	Engroshandel	2.979.843	394
149	Agro Supply	Engroshandel	2.632.080	-
166	Alfa Laval Danmark	Teknologi og maskinindustri	2.287.963	999
180	Dansk Landbrugs Frøelskab	Engroshandel	2.061.398	682
181	Dan Agro Holding (Hedegaard)	Levnedsmidler	2.060.160	253
193	Aarhuskarlshamn Denmark	Levnedsmidler	1.917.200	389
198	Kangamiut Holding	Levnedsmidler	1.867.633	46
200	Nordic Seafood	Levnedsmidler	1.858.367	92
201	Insepa A/S	Levnedsmidler	1.813.508	1.421
210	Metro Danmark Holding	Engroshandel	1.734.254	544
213	Polar Seafood Greenland	Levnedsmidler	1.697.050	558
216	Gasa Group	Engroshandel	1.691.249	342
224	Rose Poultry	Levnedsmidler	1.578.676	1.090
227	Harboes Bryggeri	Levnedsmidler	1.544.606	520
228	Merrild Kaffe	Konglomerat	1.543.918	410
230	Arovit Petfood	Levnedsmidler	1.530.358	679
238	HedeDanmark	Service	1.491.021	1.127
249	Valora Trade Denmark	Engroshandel	1.419.100	208
252	Lantmännen Unibake Denmark	Levnedsmidler	1.409.230	717
265	Nordjysk Andels Grovarefor.	Engroshandel	1.344.825	112
268	Hørkram Foodservice	Levnedsmidler	1.327.523	417
279	Lantmännen Danpo	Levnedsmidler	1.278.802	734
291	Toms Gruppen	Levnedsmidler	1.219.789	775
296	Vestjyllands Andel	Engroshandel	1.209.433	110
297	Fiskernes	FiskeindustriLevnedsmidler	1.205.139	112

Tabel 2.2

INDVEJNING AF MÆLK OPDELT PÅ ANDELS- OG PRIVATVIRKSOMHEDER					
	2006	2007	2008	2009	2010
Total indvejning, mio. kg	4.492	4.484	4.580	4.734	4.831
Andelsvirksomheder	97,0%	96,4%	93,9%	96,4%	96,4%
Privatvirksomheder	3,0%	3,6%	6,1%	3,6%	3,6%

Kilde: Mejeristatistik 2010

Tabel 2.3

UDVIKLING I ANTALLET AF SVINESLAGTERIER					
	1980	1990	2008	2009	2010
Andelslagterier	18	5	2	2	2
Privatslagterier	2	8	11	10	8
I alt	20	13	13	12	10

Kilde: Statistik 2010, svinekød

selskabsform sætter derfor i høj grad sit præg på strukturen blandt de danske fødevarer virksomheder i form af høje koncentrationsgrader i de enkelte sektorer.

MEJERIERNE UDVIKLER SIG

I modsætning til mange andre lande i verden har den danske mejerisektor oplevet høj stabilitet i mælkeproduktionen i de seneste årtier. Dette skyldes især EU's landbrugspolitik, som sætter kvoter for hvor meget mælk, der må produceres i de enkelte EU-lande. Produktionen i Danmark er steget de seneste år som følge af en mindre kvoteforhøjelse. Danmark udnytter sin kvote til fulde modsat mange andre EU-lande, hvilket er et udtryk for en høj konkurrencedygtighed på salgsprodukterne samt konstante produktivetsgevinster i produktionen.

Koncentrationstendensen ses også i mejerisektoren. Siden 1996 er antallet af mælkeproducenter faldet med omtrent 65 pct., hvilket bl.a. skyldes den øgede konkurrence, som stiller krav til maksimal udnyttelse af størdriftsfordele. Andelsformen er udpræget inden for mejerisektoren, hvor over 96 pct. af den indvejede mælk indvejes hos et andelsmejeri.

Den danske mejerisektor er generelt meget eksportorienteret, hvor omkring 2/3 af produktionen eksporteres. Stort set alle danske mejerivirksomheder eksporterer, men den store eksport bæres dog især af Arla, som med en omsætning på knap 50 mia. kr. er blandt Europas største mejerivirksomheder.

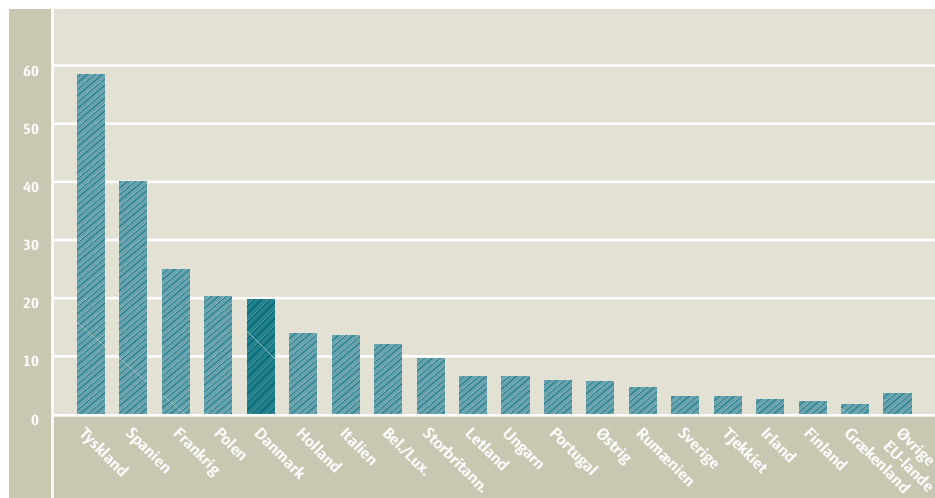
SLAGTERIERNE BLANDT DANMARKS STØRSTE VIRKSOMHEDER

Den danske svinekødssektor har også oplevet en iøjnefaldende strukturel udvikling i de seneste årtier. Fra 1970 til 2010 er antallet af svineslagterier faldet fra 54 til 10, hvor Danish Crown og Tican er de største tilbageværende slagterier, begge af andelsselskabsformen.

Leverandørstrukturen har fulgt samme udvikling de seneste år, hvormed stordriftsfordelene i produktionen i stigende grad bliver udnyttet. Hvor 92 pct. af leverandørerne i 1990 leverede op til 5.000 slagtesvin årligt, var situationen i 2010, at 69 pct. af leverandørerne leverede svin i størrelsesordenen fra 5.000 til 20.000 svin på årlig basis.

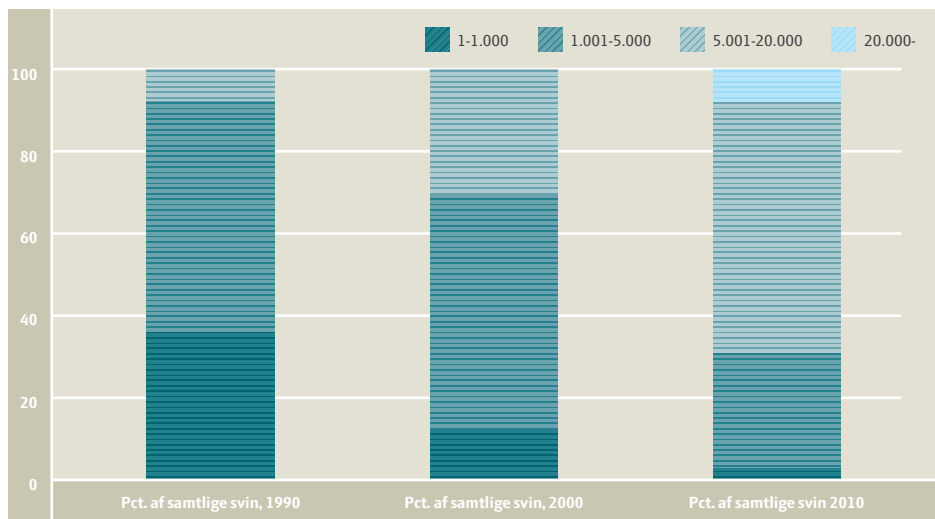
DEN DANSKE
MEJERISEKTOR
ER GENERELT
MEGET EKSPOR-
TORIENTERET

Figur 2.4 – Svin slagtinger (mio) i EU, fordelt efter land, 2010

Kilde: Statistik 2010, svineköd

Figur 2.5 – Leverandørstrukturen i Danmark, andele

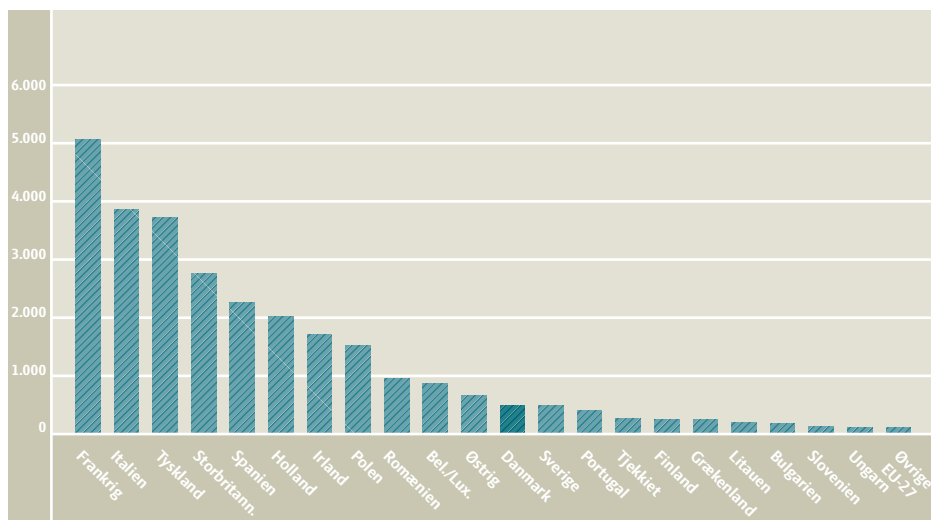
Kilde: Statistik 2010, svineköd

Tabel 2.6

KREATURSLAGTERIERNES ANDEL AF SLAGNINGERNE, PCT.	
Virksomhed	2010 (53 uger)
Danish Crown A/S	57,72
Århus Slagtehus	13,54
A/S Hjalmar Nielsen, Aalestrup	8,25
Vejle Eksportslagteri A/S	4,94
Herlufmagle Kreaturslagteri A/S	4,43
Hadsund Kreaturslagteri A/S	2,59
Kjellerup Eksportslagteri A/S	1,49
Henrik Hansens Kreaturslageri	1,04
Harald Hansens Efterfølger I/S	0,41
Øvrige slagtninger	5,60

Kilde: Årsstatistik 2010 - okse- og kalvekød

Figur 2.7 – Antal kvægslagtninger (1.000 stk.) i Europa, fordelt efter land, 2010

Kilde: EUROSTAT, GIRA, Kommissionen og Landbrug & Fødevarer

Antallet af slagtninger på dansk grund er dog mindsket i de senere år. Dette skyldes, at en stigende del af de danske smågrise i stedet for at blive fedet op i Danmark eksporteres til Tyskland. Eksporten af smågrise er siden 2006 blevet fordoblet. Dette til trods er Danmark på en femteplads i europæisk sammenhæng, når det angår størrelsen af den nationale svineproduktion.

KREATURSLAGTERIERNE ER SMÅ

Udviklingen i antallet af slagtninger har i de senere år været stort set uændret med tendens til nedgang. 2010 brød dog med tendensen og viste en fremgang på 3,1 pct. i antallet af slagtninger. Den stabile produktion skyldes især, at oksekødsproduktionen er meget tæt forbundet med produktionen af mælk, der ligeledes er meget stabil som følge af EU's mælkekvotesystem.

Den typiske besætningsstruktur har også ændret sig i løbet af de senere år, og tendensen sigter klart imod større besætninger, således at de enkelte landbrugs arbejdskraft og kapital kan udnyttes optimalt. På trods af en forholdsvis høj koncentration er branchen for okse- og kalvekød knapt så koncentreret som for svinekød. De tre største slagterier er Danish Crown, Århus Slagtehus og A/S Hjalmar Nielsen, som i 2010 slagtede godt 80 pct. af kreaturerne i Danmark.

Der slagtes i Danmark knap 500.000 kreaturer årligt. Et niveau som adskiller sig fra de ledende lande i EU, som Frankrig, Tyskland og Italien, hvor der årligt slagtes flere millioner. I et internationalt perspektiv indtager Danmark en plads som nummer 12, når det angår lande, der slagter flest kreaturer i EU.

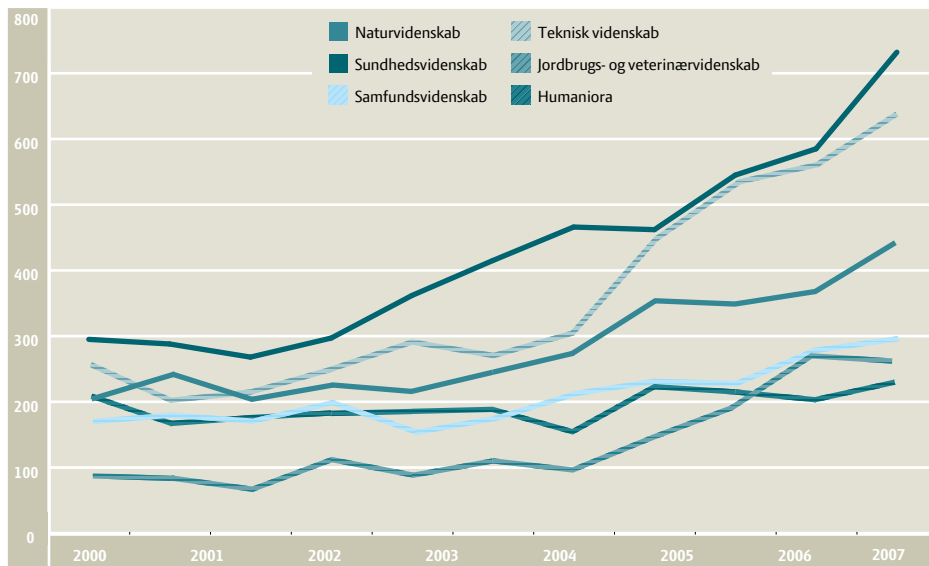
FØDEVAREFORSKNINGEN ER HELT I TOP

Fødevarerektoren har en afgørende betydning for det danske samfund, herunder den danske eksport og beskæftigelse. I en globaliseret verden konkurrerer fødevarerektoren dog i fortsat højere grad på viden, som i dag er blevet et af de vigtigste råstoffer, vi besidder i Danmark. Netop derfor er det vigtigt, at den danske fødevarerektor understøttes af en stærk forskningssektor, og i forhold til videnskabelig produktion har Danmark også længe haft en stærk international position.

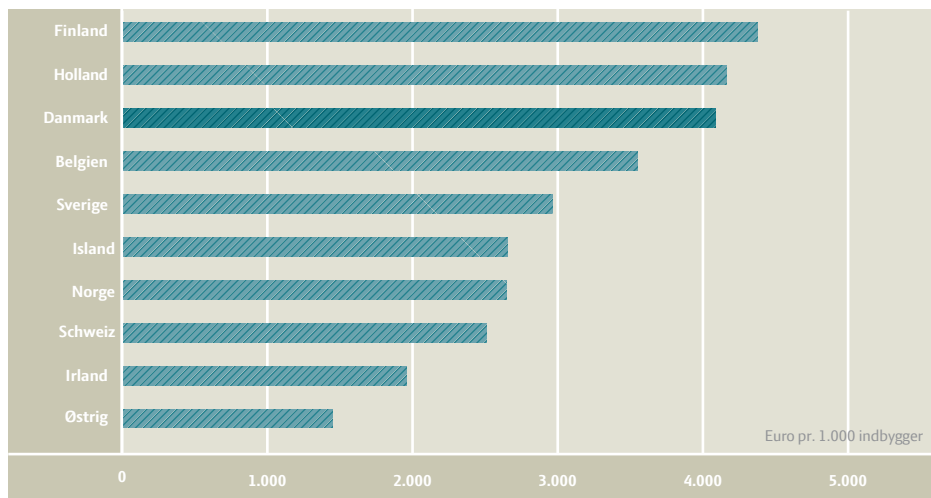
Blandt andet er der i Danmark fortsat veluddannede, som vælger at beskæftige sig med fødevarerektoren. Et specifikt mål herfor er tilgangen af

DER SLAGTES I
DANMARK Knap
500.000
KREATURER
ÅRLIGT.

Figur 2.8

Figur 2.9 – Hjemtag af midler under EU-Kommissionen fra temaet fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi pr. 1.000 indb.

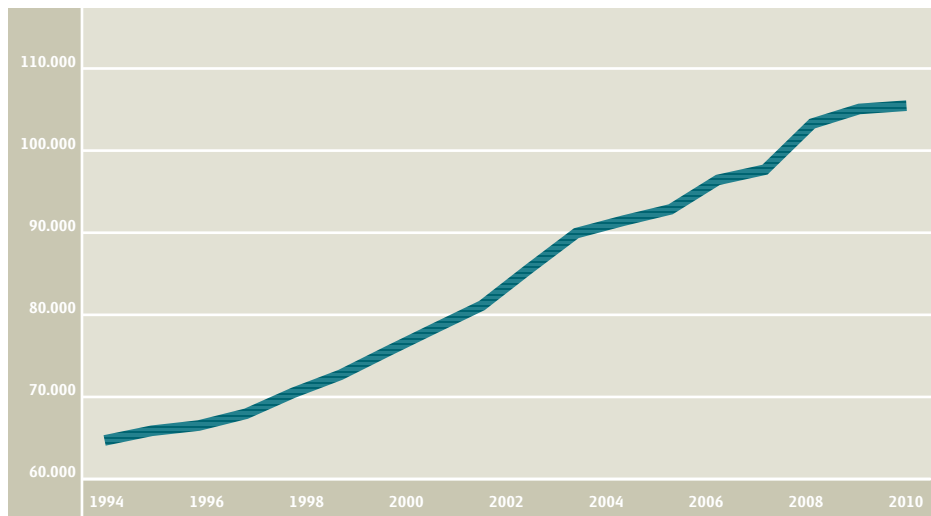

Kilde: Figuren bygger på data fra EU-kommissionens E-CORDA-database 1. november 2009. Data er udtrukket af EuroCenter. Befolkningsdata stammer fra Eurostat.

Ph.D-studerende, hvor området jordbrugs- og veterinærvidenskab i det seneste årti har oplevet den største procentuelle tilgang af studerende med en stigning på 200 pct. Netop en tendens som denne er og vil i fremtiden være med til at sikre, at fødevarerhvervet får tilført ny viden, som kan understøtte erhvervens vækst og konkurrencedygtighed.

Ydermere er de danske fødevarerforskere dygtige til at hente midler fra EU. Hvad angår hjemtag fra særprogrammet "Cooperation" under EU's 7. rammeprogram, har Danmark pr. 1. november 2009 hjemtaget 22,5 mio. euro under temaet fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi, hvilket svarer til 3,7 pct. af de samlede EU-midler under temaet. Således er det danske hjemtag det tredjestørste i EU, kun overgået af Finland og Holland, når man betragter hjemtaget i forhold til befolkningsstørrelse. Med et gennemsnitligt hjemtag for EU-27 på 1.070 euro pr. 1.000 indbyggere, placerer Danmark med 4.083 euro sig ydermere væsentligt over gennemsnittet.

Figur 2.10 – Total dagligvareomsætning i mio. kr., 1993–2010

Kilde: Dansk Dagligvarehandel, 10 årsstatistik

DISTRIBUTION AF FØDEVARER

DISCOUNTBUTIKKER OG PRIVATE LABELS VINDER FREM

Pris er fortsat en vigtigere parameter, når danskerne køber dagligvarer, hvilket understøttes af discountbutikkernes kontinuerlige fremgang. I 2010, som var præget af lavkonjunktur og svækket forbrugertillid, gik discountbutikkernes omsætningsandel stadigvæk frem. Ligeledes satser discountsektoren, som én af de få butikstyper, fortsat på en større markedsdækning på trods af, at over 40 pct. af alle dagligvarebutikker i 2010 allerede kunne karakteriseres som discountbutikker. Discountbutikkernes fremgang har primært ramt de traditionelle supermarkeder. Målt på omsætningen så udgør discountbutikkerne kun omkring 1/3 af dagligvaremarkedet.

I Danmark ses også, at en fortsat større andel af dagligvareomsætningen genereres fra private labels, som er detailkædernes egne varemærker. Private labels kan både være produktserier, hvor fokus er på en lav pris, men det kan også være produkter, hvor der er tale om en særlig høj kvalitet. I 2010 kom cirka 22 pct. af dagligvareomsætningen og næsten 28 pct. af den omsatte mængde fra private labels. Private labels forventes at opnå større markedsandele i de kommende år.

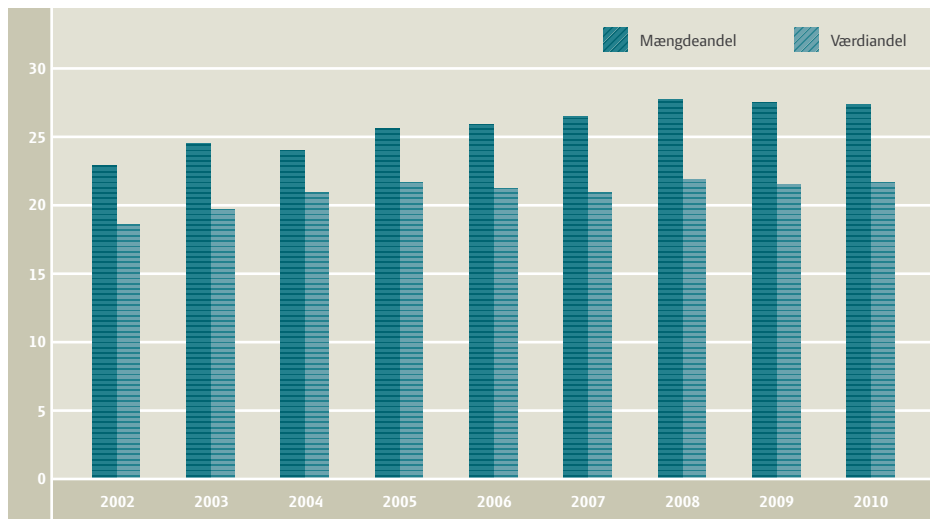
DANSKE DAGLIGVAREKÆDER ER SMÅ I EUROPÆISK SAMMENHÆNG

At kæderne indenfor dagligvarehandlen bliver færre men større, er både en regional og global tendens. Det ses også i en europæisk sammenhæng, hvor man i flere lande ser koncentrationsgrader på over 50 pct. I Danmark så man i 2010 én af de højeste markedskoncentrationer, kun overgået af Norge og Finland. Årsagen skal blandt andet findes i det lave markedspotentialer, som flere internationale detailvirksomheder ser i de skandinaviske markeder, som er tæt på mættede. De relativt begrænsede indtjeningsmuligheder afholder dermed en del udenlandske detailhandelsvirksomheder fra at etablere sig i Danmark.

Generelt er det europæiske dagligvaremarked præget af mange store detailkæder, der opererer på flere udenlandske markeder. Mange oprettholder omsætningsniveauer, som er op til ti gange så høje som i danske detailkæder. I denne situation opnår større udenlandske detailkæder forhandlingspositioner, der er meget fordelagtige i forhold til deres leverandører, ligesom skalafordele i distributionen udnyttes mere optimalt.

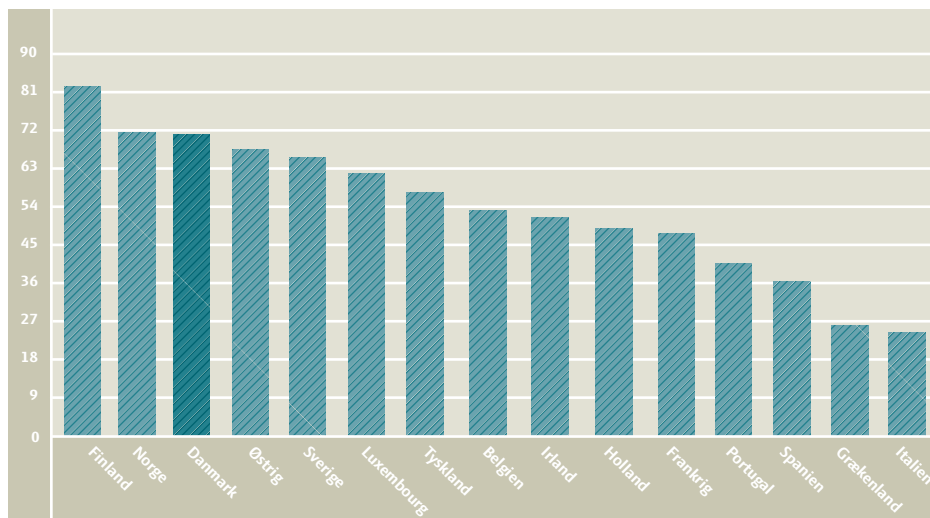
DISCOUNTBUTIKKERNES FREMGANG HAR PRIMÆRT RAMT DE TRADITIONELLE SUPERMARKEDER.

Figur 2.11 – Private labels' markedsandel, pct.

Kilde: PLMA's 2009 International Private Label Yearbook

Figur 2.12 – Markedsandelen for de tre største dagligvarekæder i udvalgte europæiske lande, pct.

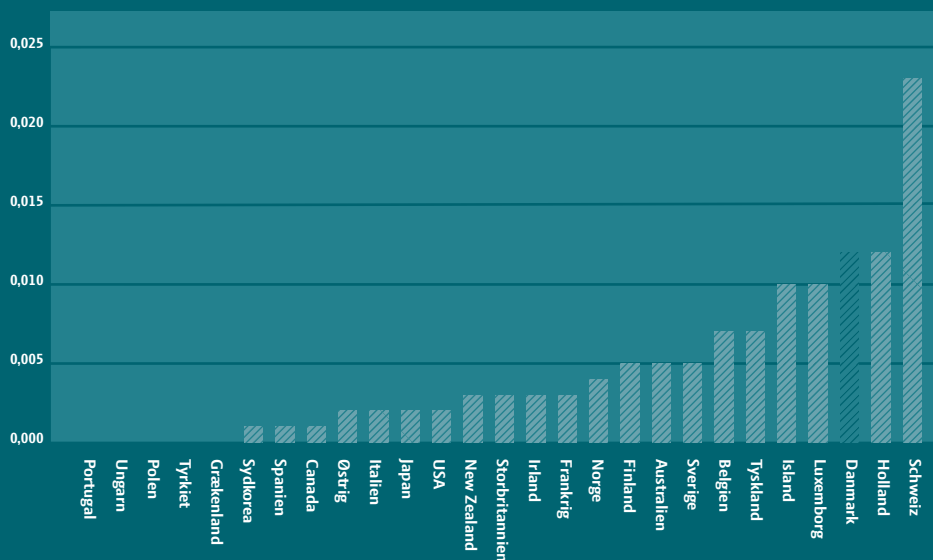
Kilde: IGD Retail Analysis

Tabel 2.13

STØRSTE DAGLIGVAREKÆDER I EUROPA		
Virksomhed	Omsætning, mio USD (2009)	Oprindelsesland
Carrefour	119.887	Frankrig
Metro	90.850	Tyskland
Tesco	90.435	Storbritannien
Schwarz	77.221	Tyskland
Aldi	67.709	Tyskland
Rewe	61.771	Tyskland
Auchan	55.339	Frankrig
E. Leclerc	54.057	Frankrig
Edeka Zentrale	41.002	Tyskland
ITM (Intermarché)	38.945	Frankrig
Dansk Supermarked	10.718	Danmark
Coop	8.012	Danmark

Kilde: Deloitte, Global Powers of Retailing 2011

ANTAL UDSTEDTE PATENTER PR. 1000 INDBYGGERE PÅ FØDEVAREOMRÅDET, 2008

MANGE SØGER PATENT I DANMARK

DE DANSKE FØDEVAREVIRKSOMHEDER SØGER MANGE PATENTER SAMMENLIGNET MED ANDRE LANDE. DET ER ET UDTRYK FOR EN INNOVATIV SEKTOR, SOM UDVIKLER FREMTIDENS PRODUKTER.

Kilde: Forsknings- og Innovationsstyrelsen

DE DANSKE FØDEVAREVIRKSOMHEDER ER MEGET INNOVATIVE

Det danske fødevarerhverv har stor fokus på innovation og nyskabelse. Mange af virksomhederne har bygget deres forretningsmodeller på at få nye ideer og omsætte dem til produkter, hvilket også har været med til at øge den danske fødevarerklænges konkurrencedygtighed i et globalt perspektiv.

Innovationsfokuset kommer synligt frem, når man anskuer antallet af patenter, der er blevet ansøgt om i de seneste år. I perioden fra 2008 til 2010 har fødevarerhvervet indsendt 166 ideer til patentering hos Patent- og Varemærkestyrelsen, hvoraf de 68 er blevet godkendt. Disse innovationer dækker over alt fra staldsystemer til nye yoghurtvarianter.

I et internationalt perspektiv ses det, at Danmark udmærker sig ved et højt antal af udstedte patenter pr. 1000 indbyggere indenfor fødevarerområdet. På fødevarerområdet blev der i 2008 udstedt 63 danske patenter, hvilket bringer Danmark ind på en tredjeplads, når man betragter antallet af patenter i forhold til befolkningsstørrelsen. Det danske fødevarerhverv er dermed én af de væsentlige spillere, når det angår forskning og udvikling. Der sker også en omfattende produktudvikling, hvor der ikke ansøges om patenter.

Forum

Den kan
chatte og
Og så ha
energi ti

Ind i den ene ende. Ud i den anden
strøm til stavsgade, computeren
dit el-forbrug i et helt år. Så måske
- til at se om Danmarks korrups

Fremtid

EN KO KAN DÆKKE EN FAMILIES FORBRUG AF STRØM

Gylle fra blot én ko eller 61 grise kan dække dit el-forbrug i et helt år, såfremt gyllen afgasses i et biogasanlæg. En ko udleder hvert år 20 m³ metangas. Omdannes metangassen til energi, svarer det til 3.500 kWh energi. Under visse forudsætninger kan gyllen fra kun én ko, når gyllen afgasses i et biogasanlæg, dække en gennemsnitlig danskers private el-forbrug, der er på ca. 1.500 kWh om året. Udover el-produktionen er der yderligere en vis varmeproduktion.

støvsuge,
og bage boller.
for den stadig
og mere.

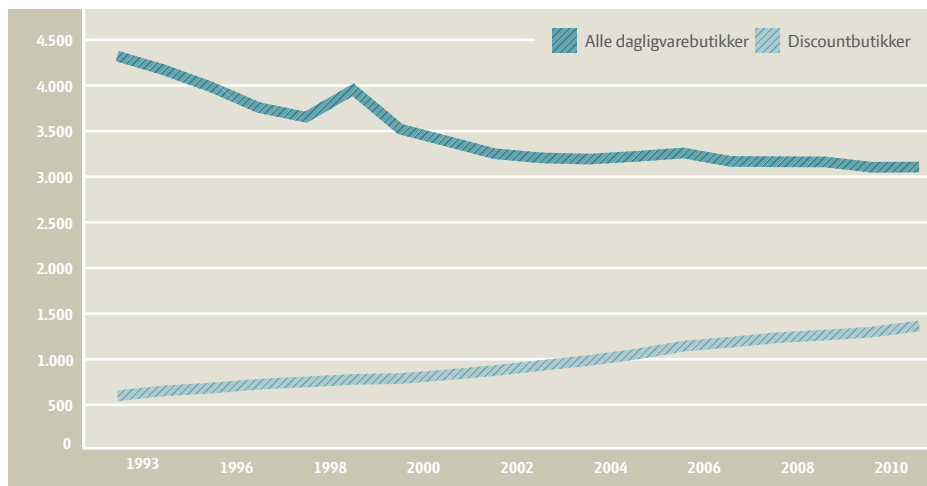
Og så er det en moderne fremstilling, som giver smag og bærbarhed. Faktisk kan gylen fra en enkelt kø det hele. Således er det ikke en anden af de særlige problemer med at bruge energi på det.

den er ikke så sort, som den har været.

Figur 2.14 – Antal dagligvarebutikker i Danmark

Kilde: Retail Institute Scandinavia A/S

Hydrat

Neut ral

De ge

FORBRUG OG EKSPORT

Danskerne's fødevarerforbrug er præget af et stigende forbrug af økologiske varer. De økologiske varer sælges også udenfor landets grænser. Samlet set er der stor efterspørgsel efter de danske fødevarer rundt om i verden.

UDVIKLINGEN I DE SENERE ÅR HAR ISÆR VÆRET PRÆGET AF ET HØJERE FORBRUG AF **MAGRE MEJERIPRODUKTER**

MAGRE MEJERIPRODUKTER BLIVER MERE POPULÆRE

Udviklingen i danskerne forbrug af mejeriprodukter har i de senere år båret præg af et højere forbrug af de mere magre mælkeprodukter. På trods af de magre mejeriprodukters fremgang over den sidste lange periode, bød 2010 dog på en væsentlig fremgang for flere federe mejeriprodukter. Det samlede forbrug af konsummælk steg 2,1 pct. fra 2009 til 2010, og denne udvikling blev blandt andet båret frem af et øget forbrug af mini- og skummetmælk, som steg med 6,3 pct., ligesom forbruget af letmælk faldt med 1,9 pct. Forbruget af sødmælk steg dog med hele 6,5 pct., ligesom piskefløde- og cremefraicheforbruget steg med hhv. 6,5 og 4 pct. Forbruget af ymer og tykmælk steg med 2 pct. om end yoghurtforbruget faldt med 7,8 pct. Ydermere steg forbruget af smør med 8,3 pct. Forbruget af ost er en forholdsvis konstant størrelse, og i 2010 var udviklingen stort set uændret.

KØDFORBRUGET ER STABILT

Der har gennem længere tid været en tendens til fald i forbruget af svinekød til fordel for fjerkræ- og oksekød, hvilket også var tilfældet fra 2009 til 2010, hvor svinekødsforbruget faldt med 2,4 pct. Forbruget af okse- og kalvekød steg derimod med hele 12,7 pct.

Tallene omkring forbruget af kød er fra Danmarks Statistik. Disse data er opgjort ud fra overordnede produktbalancer, og er dermed omgærdet med en del usikkerhed som følge af Danmarks store eksportandel. Data fra DTU Fødevarerinstitutionen viser stort set uændret forbrug af kød de seneste år.

Tabel 3.1

FORBRUGET AF FØDEVARER PÅ HJEMMEMARKEDET OG I ALT PR. INDBYGGER						
	mio. kg			kg. pr. indbygger		
	1998-08	2009	2010	1998-08	2009	2010
Hvedemel	318,9	300,1	..	59,2	54,4	..
Rugmel	77,1	77,8	..	14,3	14,1	..
Sukker
Kartofler	301,8	304,0	..	56,0	55,1	..
Mælk i alt	523,8	510,9	524,1	97,2	92,6	94,5
Heraf sød- og letmælk	307,8	208,4	210,0	57,3	37,7	37,9
Sødmælk	89,6	59,2	63,0	16,7	10,7	11,4
Letmælk	218,2	149,2	147,0	40,6	27,0	26,5
Heraf mini- og skummet og kærnemælk	216,0	302,4	314,0	40,0	54,8	56,7
Mini- og skummetmælk	195,0	284,6	297,5	36,1	51,6	53,7
Kærnemælk	21,0	17,8	16,5	3,9	3,2	3,0
Piskefløde og creme fraiche	35,1	39,3	41,5	6,5	7,1	7,5
Piskefløde	23,8	25,5	27,3	4,4	4,6	4,9
Creme fraiche	11,4	13,8	14,2	2,1	2,5	2,6
Yoghurt, ymer og tykmælk	96,7	107,1	101,8	17,9	19,4	18,3
Yoghurt	61,3	79,5	73,3	11,3	14,4	13,2
Ymer og tykmælk	35,5	27,6	28,5	6,6	5,0	5,1
Smør	9,4	10,3	10,9	1,7	1,9	2,0
Ost
Æg	...	82,4	87,8	...	14,9	15,8
Okse- og kalvekød	135,9	136,7	154,1	25,2	24,8	27,8
Svinekød	290,0	197,9	193,1	53,9	35,8	34,8
Fjerkrækød	114,1	115,2	..	21,2	20,9	..

Kilde: Danmarks Statistik

FORTSAT STØRRE EFTERSPØRGSEL FOR ØKOLOGI

Danskerne har fået smag for økologiske produkter, og i løbet af de sidste fem år er detailomsætningen af økologiske fødevarer næsten fordoblet. I 2010 udgjorde den økologiske markedsandel omkring 7,9 pct. af salget af fødevarer. Især drikkemælk har i længere tid ligget i front som et af de bedst sælgende økologiske produkter med en markedsandel på omkring 30 pct. af mælkeforbruget i Danmark. Havregryn er det bedst sælgende økologiske produkt, da næsten 40 pct. af den solgte mængde er økologisk. Produkter, som i begrænset omfang har slået igennem på økologifronten

Tabel 3.2

UDVIKLINGEN I FØDEVAREPOSTEN I DET PRIVATE FORBRUG								
	Mio. kr.				Pct. fordeling			
	1998-07	2008	2009	2010*	1998-07	2008	2009	2010*
Fødevarer:								
Kød	17.410	20.957	20.067	20.434	25	25	25	25
Fisk	2.997	3.486	3.338	3.399	4	4	4	4
Æg	1.091	1.265	1.211	1.233	2	2	2	2
Mælk, fløde, yoghurt mv.	5.738	6.836	6.545	6.665	8	8	8	8
Ost	3.834	4.401	4.214	4.291	6	5	5	5
Smør, margarine og svinefedt	2.153	2.407	2.304	2.347	3	3	3	3
Mel, gryn, brød og kager	11.212	13.580	13.004	13.242	16	16	16	16
Frugt og grønsager	10.003	13.083	12.527	12.757	14	16	16	16
Kartofler mv.	1.623	1.943	1.861	1.895	2	2	2	2
Sukker	434	526	503	512	1	1	1	1
Flødeis, chokolade og sukkervarer	10.100	11.664	11.169	11.373	15	14	14	14
Andre fødevarer	3.045	3.670	3.514	3.579	4	4	4	4
Fødevarer i alt	69.640	83.818	80.257	81.727	100	100	100	100
Heraf jordbrugsvarer								
husdyrprodukter	36.065	39.352	37.679	38.369	48	48	48	48
planteprodukter	25.215	44.466	42.578	43.358	33	35	35	35
Samlet privat konsum	681.633	840.290	813.585	853.115				
Fødevarernes andel af privat konsum, pct.	10,22	9,97	9,86	9,58				

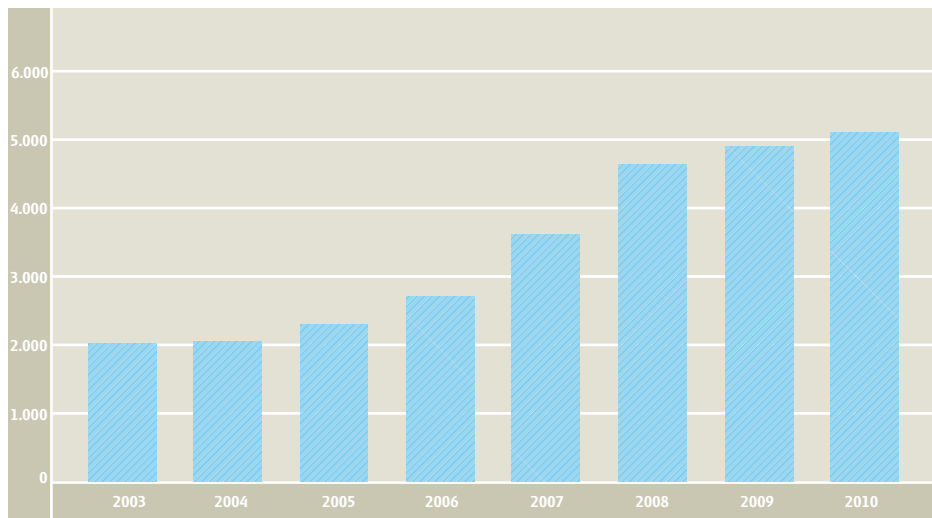
Anm.: Ekskl. fødevarerforbrug i restauranter, offentlige institutioner mv.

Kilde: Danmarks Statistik og skøn.

tæller blandt andet kød. Salget af økologisk kød har været stabilt og udgør kun omkring 1 pct. af hele markedet for kød.

STORE BEVÆGELSER PÅ FØDEVAREPRISERNE

Prisudviklingen på fødevarer er i høj grad påvirket af internationale forhold, hvor priserne de seneste år igen er steget efter et midlertidigt fald i priserne i slutningen af 2009 og 2010. Udviklingen i fødevarerpriserne fra 2009 til 2010 oplevede en stigning på 0,1 pct. Dette var lavere end den almindelige udvikling i forbrugerpriserne, som ellers var stigende med 2,4 pct.

Figur 3.3 – Detailomsætningen af økologiske fødevarer i Danmark i mio. kr., 2003-2010

Kilde: Danmarks Statistik

Der er stor forskel i prisudviklingen for de enkelte grupper af fødevarer det seneste år. Udviklingen har dog været ganske moderat, hvis man sammenligner med seneste højkonjunkturs forbrugerprisudviklinger.

Flere fødevarer er faldet i pris i 2010. Dette gør sig blandt andet gældende for kategorierne kød, der faldt 2,4 pct., samt frugt og brød og kornprodukter, hvis gennemsnitlige priser faldt med henholdsvis 1,2 og 1 pct. Omvendt steg flere fødevarer i pris. Varekategorier, der skilte sig ud ved prisforøgelser i 2010, tæller blandt andet kategorierne smør, spiseolie og margarine, der steg med 3,3 pct., samt sukkervarer, marmelade, chokolade, mv., der steg med 3,2 pct. Årsagen skal blandt andet findes i afgiftsforhøjelser på sukker og mættet fedt, som blev implementeret i 2010. Ydermere sås der prisstigninger på mælk, ost og æg, fisk samt grøntsager.

EN DEL AF FØDEVARERNE ER FALDET I PRIS DET SENESTE ÅR

DANSKERNE BRUGER 10 PCT. AF INDKOMSTEN PÅ FØDEVARER

De danske forbrugeres udgift til fødevarer har i de senere år ligget stabilt omkring 10 pct. af det samlede forbrug, om end der ses en svagt nedadgående tendens. De senere års ændringer i fødevarepriser har ikke ændret væsentligt på andelen af det samlede beløb, der anvendes på fødevarer.

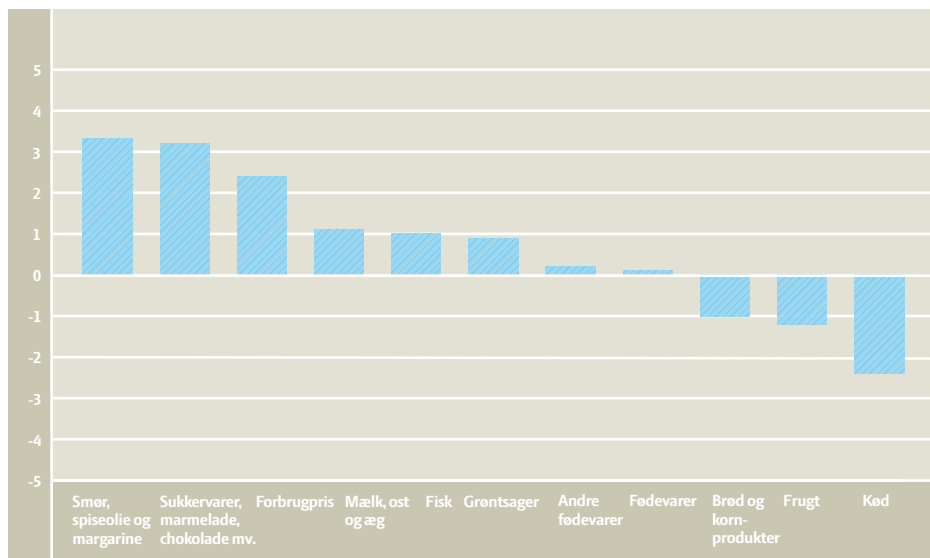
Tabel 3.4

ØKOLOGISK MARKEDSANDEL FOR UDVALGTE FØDEVARER, PCT.	
Produkt	2010
Havregryn	39,3
Mælk	30,2
Hvedemel	25,4
Æg	24,6
Frugtsaft	20,3
Pasta	17,8
Smør/ blandingsprodukt	16,6
Surmælk	16,4
Mad- og spiseolie	16,3
Müsli	16,3
Grøntsager	13,8
Marmelade	10,7
Frugt	9,3
Kaffe	8,1
Juice	6,6
Dybfrost frugt og grønt	5,9
Brødblandinger og kagemix	5,4
Fast food	3,7
Cerealier	3,4
Oksekød	2,9
Rugbrød	2,3
Kødpålæg	1,3
Svinekød	1,1
Total	7,9

De økologiske andele for varegrupperne er beregnet på baggrund af værdi. Der måles kun på de varegrupper, hvor der eksisterer et økologisk alternativ. Kilde: GfK ConsumerScan og Økologisk Landsforening

Fødevarernes andel af det samlede private forbrug er faldet over tid. For 40 år siden tegnede fødevarerne sig for næsten 18 pct. af det private forbrug, hvor andelen i 2010 tegnede sig for 9,6 pct. Denne udvikling skal dog sammenholdes med det faktum, at fødevarer er blevet billigere i løbet af de senere årtier. Her er der bl.a. tale om, at de mange produktivitetsevninger der er opnået i fødevarerhvervet, er kommet forbrugere til gode ved lavere fødevarerpriser.

Figur 3.5 – Ændring i forbrugerpriserne, 2009-2010, pct

Kilde: Danmarks Statistik

Ligeledes kan den faldende andel brugt på fødevarer, ses som funktion af en kontinuerligt stigende disponibel indkomst, hvor en mindre del af indkomsten anvendes til fødevarer. En stigende indkomst benyttes på andre varer end fødevarer.

I Middelhavslandene anvendes en større andel af forbrugerkrone til fødevarer end i de nordeuropæiske lande. En del af denne forskel er økonomisk betinget, men kulturelle forskelle spiller også en rolle.

DER ER FORSKEL PÅ DANSKE OG UDENLANDSKE FØDEVARER

Mange faktorer påvirker sundheden, og mad er her et vigtigt element. Derfor er fødevarerhvervet en vigtig aktør omkring sundhed, og som et land med en betydelig fødevarereksport kan Danmarks fødevarersektor bidrage til at forbedre sundheden, ikke blot i Danmark, men også i andre lande.

Fødevarer sikkerhed er netop en særlig kompetence for det danske fødevarerhverv, og dermed også et vigtigt parameter i den internationale kon-

kurrence. Foderstofproducenter, landmænd, slagterier og andre forarbejdningsevksomheder er underlagt kontrolsystemer, hvor der undersøges for blandt andet tilstedeværelsen af sygdomsfremkaldende og uønskede stoffer i produkterne. Via et højt niveau for fødevarer sikkerhed bidrager fødevarerproducenterne til opretholdelsen af et sundt fødevarerudbud.

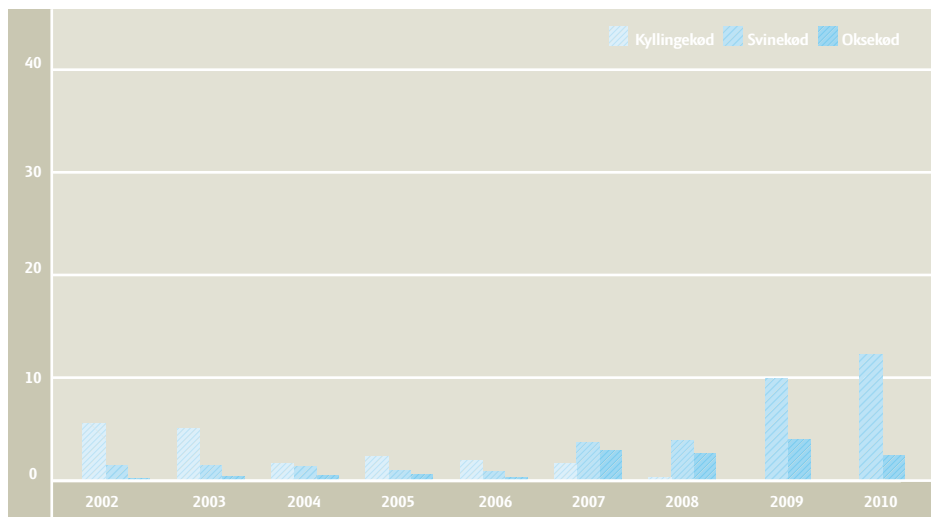
MINDRE SALMONELLA I DANSKE FØDEVARER

At man i Danmark tager fødevarer sikkerhed seriøst ses blandt andet, når man betragter værdierne af salmonella i dansk kød. Som led i overholdelse af EU's zoonosedirektiv har myndigheder og brancher siden 1995 iværksat handlingsplaner for at forebygge og bekæmpe forekomsten af salmonella i bl.a. æg, fjerkræ, svin og kvæg, og man har opnået gode resultater med handlingsplanerne. Forekomsten af salmonella i dansk kød er meget lav sammenlignet med udenlandsk produceret kød.

DANSK FRUGT OG GRØNT INDEHOLDER FÆRREST PESTICIDRESTER

I en sammenligning med andre EU-lande og resten af Verden, indeholder frugt og grøntsager produceret i Danmark et meget lavt indhold af pesticidrester. I 2009 var det blot 1 pct. af danskproducerede grøntsager, hvor pesticidindholdet overskred maksimalgrænseværdien. Samme tendens gør sig gældende for frugt. I en meget høj andel af dansk frugt

Figur 3.6 – Salmonella i dansk kød i pct., 2002-2010

Kilde: Fødevarestyrelsen

blev der ikke fundet nogen pesticidrester. Der er generelt væsentlig højere risiko for pesticidrester i udenlandsk frugt. Generelt sætter Danmark et godt eksempel i forhold til at opretholde et højt niveau for fødevarer sikkerhed.

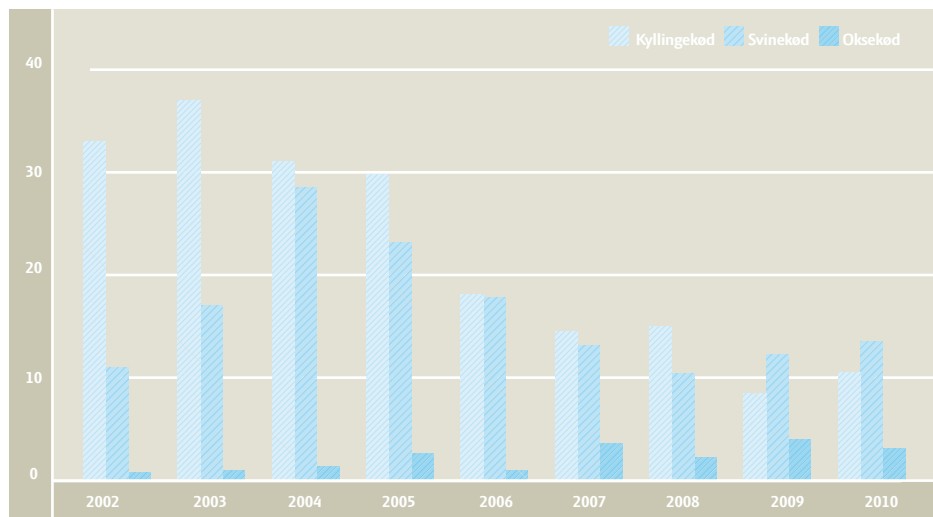
STIGENDE HANDEL MED ØKOLOGISKE FØDEVARER

I takt med at efterspørgslen på økologiske fødevarer er steget, er udenrigshandlen også vokset tilsvarende. Især importen har i senere år oplevet en eksplosiv vækst. Denne trend blev dog brudt i 2009, da importen faldt 21 pct. fra 1.383 mio. kr. til 1.090 mio. kr. i forhold til 2008. På trods heraf er økologiimporten dog stadig vokset med 165 pct. siden 2005. Heraf udgjorde frugt og grøntsager med over 39 pct. den største andel, efterfulgt af kornvarer på 18 pct.

Den danske eksport af økologiske fødevarer gik i modsætning til importen frem med 14 pct. fra 0,65 mio. kr. til 0,74 mio. kr. og blev dermed ikke svækket af den økonomiske lavkonjunktur. Den største varekategori var i 2009 mejeriprodukter, som udgjorde næsten halvdelen af økologi-eksporten. Kød var dog også en væsentlig kategori og udgjorde i 2009 15 pct. af eksporten af økologiske fødevarer.

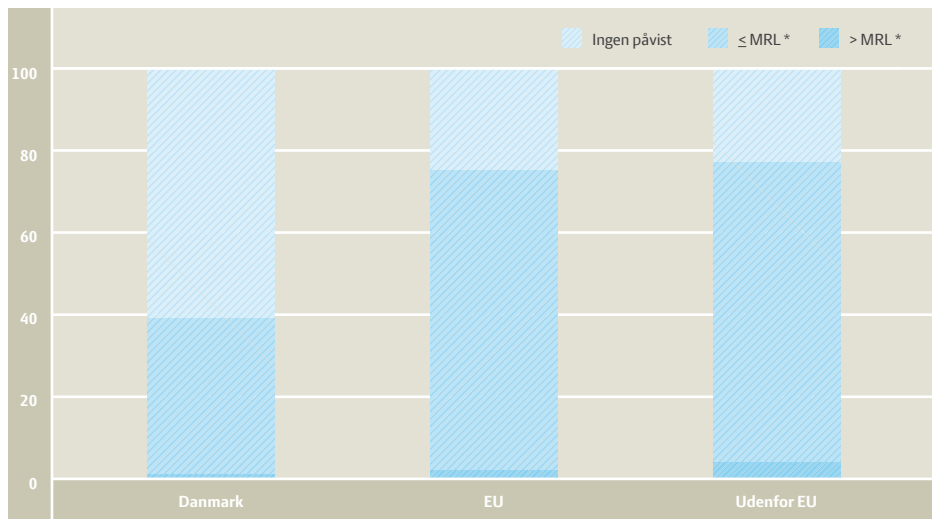
DER ER GENERELT
VÆSENTLIG HØJERE
RISIKO FOR
PESTICIDRESTER
I UDENLANDSK
FRUGT

Figur 3.7 – Salmonella i importeret kød i pct., 2002-2010

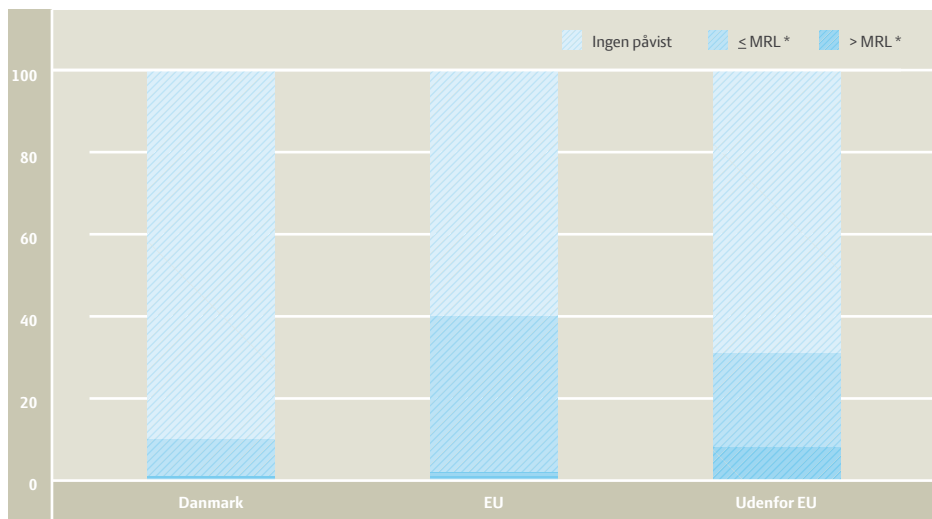
Kilde: Fødevarestyrelsen

Figur 3.8 – Pesticidindhold i frugt, 2009

Kilde: Fødevarestyrelsen, *MRL = Maksimal grænseværdi

Figur 3.9 – Pesticidindhold i grøntsager, 2009

Kilde: Fødevarestyrelsen, *MRL = Maksimal grænseværdi

ØKOLOGI HANDLES PRIMÆRT MED NABOLANDENE

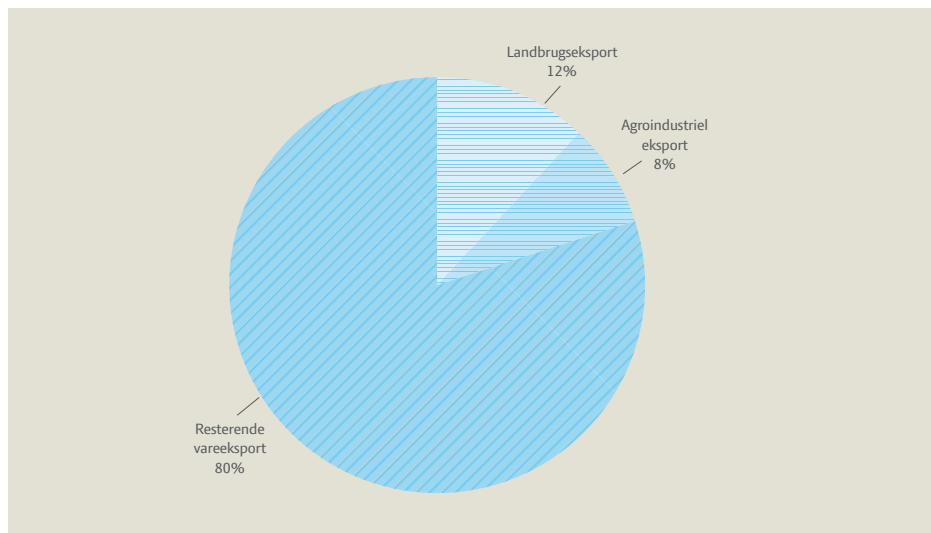
Danmarks økologiske udenrigshandel er koncentreret på forholdsvis få væsentlige samhandelspartnere. Det er primært nærmarkederne såsom Tyskland, Storbritannien, Holland og Belgien samt de øvrige skandinaviske lande, som er de vigtigste økologiske samhandelspartnere. Af eksporten aftager de ti største eksportmarkeder mere end 94 pct. af den samlede økologiske eksport. Danmarks ubetinget største eksportmarked for økologi er Tyskland, som værdimæssigt aftog over 44 pct. i 2009. Herefter kommer Sverige, som aftog over 19 pct. Andre væsentlige afsætningsmarkeder for økologiske fødevarer tæller Frankrig, Storbritannien og Norge. Den økologiske import er ligeledes koncentreret på få lande. Over 86 pct. af den samlede værdi af varer stammer fra de ti største samhandelspartnere. Holland, Italien og Tyskland er alle væsentlig samhandelspartnere med en importandel på godt 20 pct. af den samlede økologiske import hver især. Sverige, Spanien og Belgien er også væsentlige leverandører af økologiske fødevarer til det danske marked.

AFSÆTNING UDEN FOR DANMARK ER REKORD HØJ

Stigende råvarepriser har øget værdien af landbrugseksporten i 2010, som blev på 66,4 mia. kr. og dermed et nyt rekordår. Det er især de globalt stigende råvarepriser, der hiver eksporten i vejret. Med en stigning på omkring 7 mia. kr. i forhold til 2009, og et eksporttal 3 mia. kr. bedre end den hidtidige rekord fra 2008, må landbrugseksporten siges, at have klaret sig godt gennem finanskrisen. Danmarks samlede vareeksport udgjorde 544 mia. kr. i 2010, hvoraf landbrugseksporten sammen med den agroindustrielle eksport udgjorde knap 110 mia. kr. Dvs. fødevareklyngen stod for 20 pct. af den danske vareeksport. Eksportstøtten er så godt som udfaset; den udgør i dag godt 2 promille mod knap 12 pct. i 1990. EU aftager hovedparten af landbrugsvarerne svarende til 63 pct., med Tyskland i spidsen med 13,1 mia. kr. De seneste års høje skindpriser og en fortsat høj efterspørgsel efter skind har betydet, at landbrugseksporten til Kina inkl. Hong Kong er på 8,1 mia. kr., og er dermed den anden største aftager af danske landbrugsvarer.

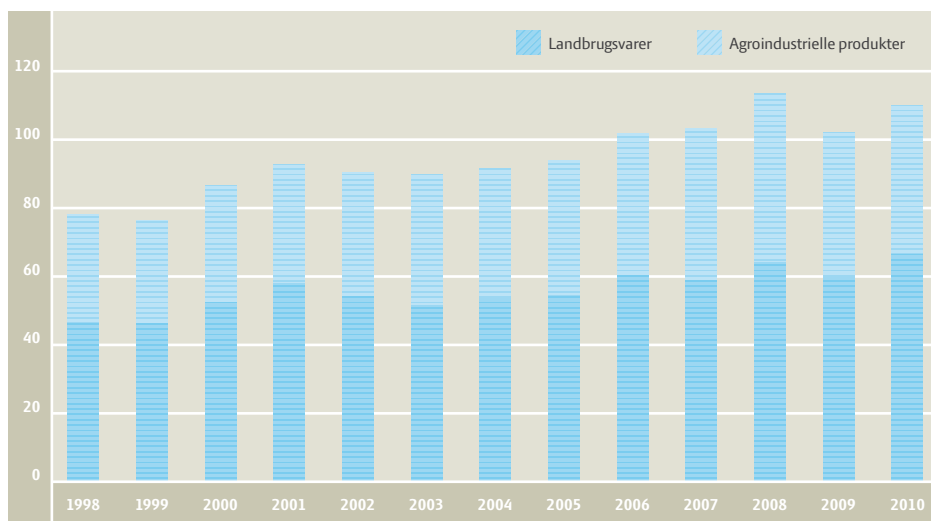
At Kina er røget op på andenpladsen skyldes især, at prisen på skind er historisk høj. I 2010 var gennemsnitsprisen på skind 346 kr. Mens gennemsnitsprisen pr. skind var næsten 100 kr. lavere for fem år siden.

Figur 3.10 Eksportens andel af samlet vareeksport

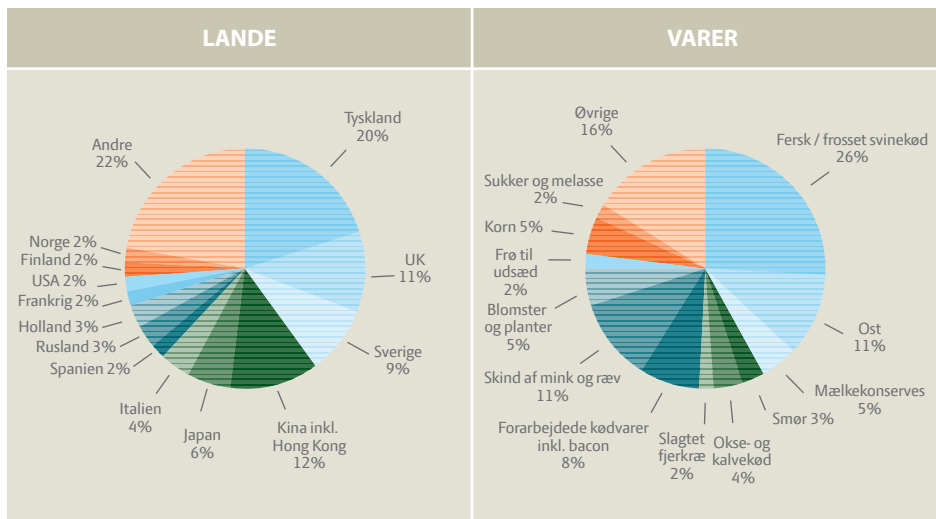
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 3.11 – Danmarks eksport af landbrugsvarer og agroindustrielle produkter i mia. kr., 1998–2010

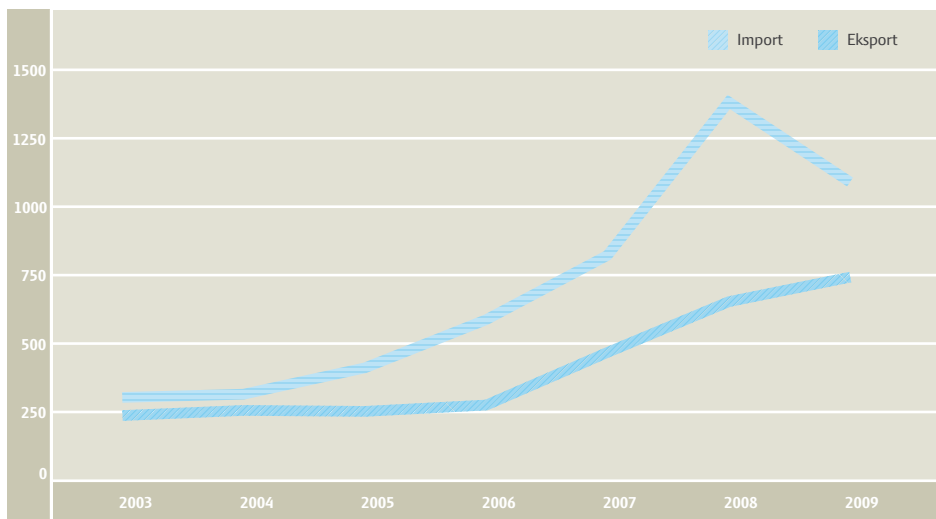
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 3.12 – Landbrugseksport opdelt på lande og varer, 2010

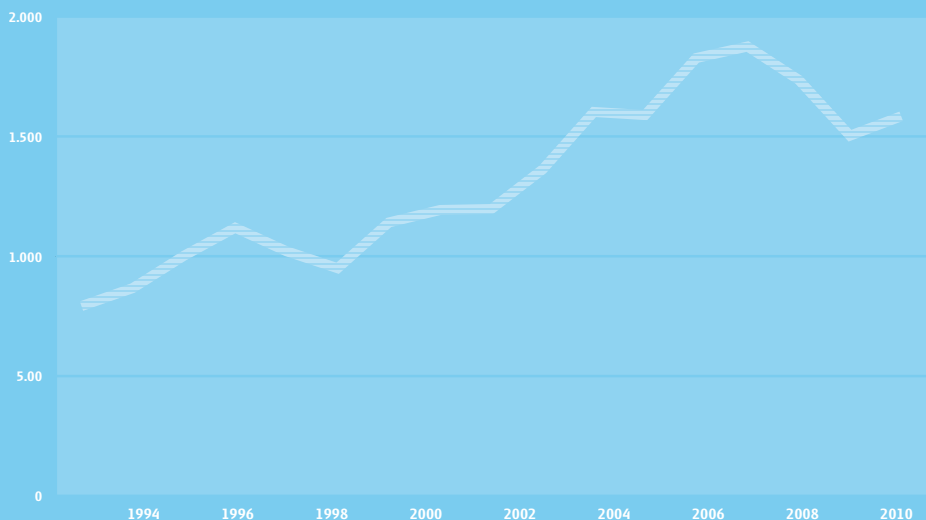
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 3.13 – Udenrigshandel med økologiske varer, mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

EKSPORT AF GRÆSFRØ TIL UDSÆD, 1994-2010 | MIO. KR.

DANMARK HAR EN MILLIARDEKSPORT AF GRÆSFRØ

DANMARK HAR EN BETYDELIG ANDEL AF VERDENSMARKEDET FOR GRÆSFRØ. FRØENE BRUGES BÅDE HOS LANDMANDEN TIL ETABLERING AF GRÆSMARKER, MEN ANVENDELSEN ER I STIGENDE GRAD TIL FODBOLD- OG GOLFBANER SAMT PARKER OG HAVER.

Kilde: Danmarks Statistik

DANMARK LEVERER GRÆSFRØ TIL VERDENS FODBOLDBANER

Det danske fødevarerhverv har udmærket sig ved sin succes med eksport af en lang række nicheprægede produkter. Der hvor Danmark har den største markedsandel i Verden er indenfor minkskind, græsfrø samt visse produkter fra svine- og mælkeproduktionen.

Hvad angår frøavl så er op mod 5.000 danske landmænd specialiseret i denne produktion. Frøavl dækker over avl af flere hundrede forskellige græssorter, som kan ende som alt fra fodergræs til golfgreens. Arealmæssigt avles der frø på omkring 80.000 ha i Danmark, og af den samlede produktion eksporteres omkring 95 pct., hvilket også gør Danmark til verdens største eksportør af græsfrø til udsæd. Siden 1994 er eksporten af græsfrø til udsæd vokset hastigt, og eksporten er fordoblet i løbet af de sidste 16 år.

Danmarks forcer indenfor græsfrøproduktion er den enorme produktudvikling indenfor græsfrøblandinger. Det gælder både produktion af græsfrø til landmændene og til industrikunder.

FØDEVARE- ERHVERVETS BIDRAG TIL SAMFUNDET

Fødevarerhvervet yder et betydeligt bidrag til opretholdelsen af det danske velfærdssamfund. Det sker blandt andet ved en betydelig beskæftigelse ikke mindst regionalt. De mange arbejdspladser skaber økonomisk vækst. Derudover betaler fødevarerhvervet en lang række skatter og afgifter, som også er med til at finansiere det danske samfund.

PRODUKTIONS-
VÆRDIEN FRA
FØDEVAREERHVER-
VET BLEV **148 MIA.**
KR. I 2010

LANDBRUGETS PRODUKTIONSVÆRDI STEG I 2010

Den foreløbige opgørelse viser, at produktionsværdien fra fødevarerhvervet blev 148 mia. kr. i 2010. Med foreløbig menes, at opgørelsen er baseret på nationalregnskabet, hvor de seneste år er fremskrevet på baggrund af relevante kilder. Værdien af produktionen steg med lidt over 10 procent fra 2009 til 2010, mens bruttoværditilvæksten er steget 14,3 pct. som følge af en mindre vækst i forbruget til produktionen.

Aflønningen til ansatte ligger på 20 mia. kr., hvilket er lidt mindre end året før. Det tilskrives lidt færre beskæftigede personer og den finansielle situation med afdæmpet lønudvikling.

En oversigt af erhvervets driftsgrene viser, at navnlig svineproduktionen leverer en høj bruttoværditilvækst, svarende til knap halvdelen af erhvervets bruttooverskud. Kvæg- og mælkeproduktionen leverer i runde tal en tredjedel af bruttoværditilvæksten.

FØDEVAREERHVERVET BESKÆFTIGER FÆRRE PERSONER

Fødevarerhvervet beskæftigede 141.000 personer i 2010 – 95.600 direkte i fødevarerhvervet og 45.400 i afledte støtteerhverv (lige fra den

Tabel 4.1

PRODUKTION OG INDKOMSTDANNELSE I FØDEVAREERHVERVET, MIA. KR.									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008*	2009*	2010*	Pct. ændring
Produktionsværdi i basispriser	121	128	129	131	140	151	134	148	10,5
- Forbrug i produktionen	93	99	102	100	110	124	106	116	9,4
= Bruttoværditilvækst	28	29	26	31	30	27	29	33	14,3
- Andre produktions-skatte, netto	-5	-5	-5	-8	-7	-8	-8	-7	-2,5
= Bruttofaktorindkomst	33	34	32	39	38	35	36	40	10,8
Aflønning af ansatte	17	17	16	20	20	21	21	20	-2,0
= Bruttooverskud af produktion og blandet indkomst	16	17	16	19	17	14	15	20	27,9

Anm. Der er ikke korrigeret for intern omsætning.

Kilde: Danmarks Statistik, FØI og egne beregninger

lokale elektriker på gården, over bankmanden til vognmanden). Omkring 2/3 af alle jobs kan henføres til eksporten. Antallet af stillinger i de afledte fødegerhverv har ligget stabilt de seneste år.

Hvert år bliver der skabt danske skattepligtige lønninger på knap 36 mia. kr. som følge af fødevarerhvervets produktion, 19 mia. direkte fra landbrugs- og fødevarer virksomhederne og 17 mia. fra afledte støtteerhverv. Med et skattetryk på 48,2, betyder det, at der alene i 2009 gik 17,3 mia. kr. til statskassen fra danske lønninger som følge af fødevarerproduktionen i Danmark.

Over tid er beskæftigelsen faldet i såvel primærproduktionen som i forarbejdningssektoren. I 1966 var der alene i primærlandbruget beskæftiget 250.000 personer, mens der i 2010 var 52.200 personer. Forarbejdningsgraden af fødevarerne er steget, primærjordbruget efterspørger flere

ydelse fra forsyningsvirksomhederne, og arbejdsproduktiviteten i det primære jordbrug har været større end i forarbejdningssektoren. Effekten heraf har været, at for hver beskæftiget på landbrugs- og gartneribedrifter i 2010, var der beskæftiget 1,3 person i andre virksomheder.

Tabel 4.2

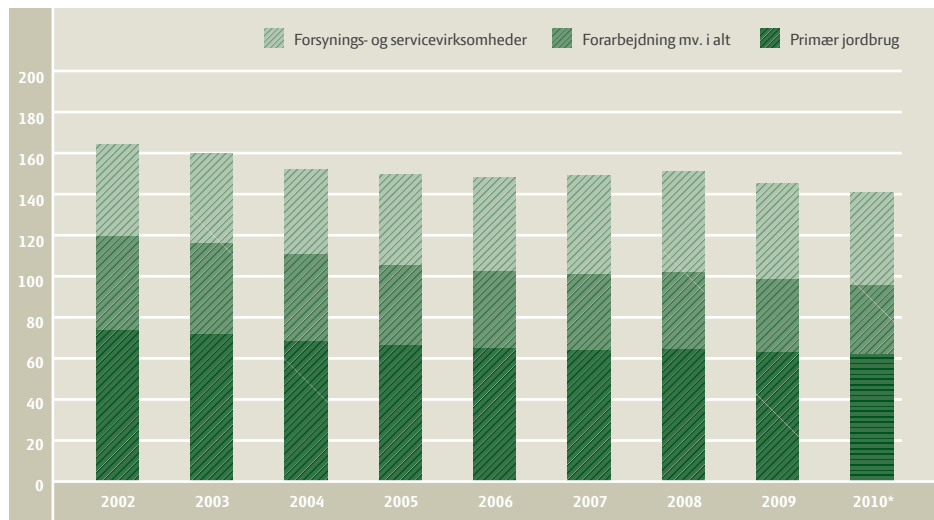
FØDEVAREERHVERVETS BESKÆFTIGELSE, PERSONER								
	2003	2004	2005	2006	2007*	2008*	2009*	2010*
Primær landbrug	60.000	57.100	56.300	54.700	53.700	54.100	53.000	52.200
Gartneri	11.500	11.000	10.200	10.100	10.000	10.300	9.900	9.600
Primær jordbrug	71.500	68.100	66.500	64.700	63.700	64.400	62.900	61.800
Landbrugsservice	4.600	4.600	4.500	4.400	4.400	4.500	4.400	4.300
Slagterier	23.600	22.100	19.200	18.700	18.200	18.400	17.300	16.500
Mejerier	10.100	9.600	9.500	9.200	9.000	9.100	8.600	8.200
Grønt- og frugtkonserver-fabrikker	2.200	2.000	1.900	1.900	1.800	1.900	1.700	1.700
Oliemøller	100	100	100	100	100	100	100	100
Sukkerfabrikker	800	600	700	700	700	700	600	600
Fremstilling af foderstoffer mv	3.200	3.300	2.900	2.800	2.700	2.700	2.600	2.500
Forarbejdning mv. i alt	44.600	42.300	38.900	37.800	37.000	37.400	35.300	33.800
Fødevareerhvervet i alt	116.100	110.400	105.400	102.500	100.700	101.800	98.200	95.600
Forsynings- og servicevirksomheder	43.800	41.400	44.300	45.800	48.200	49.500	47.100	45.400
Samlet beskæftigelse heraf lønmodtagere	159.900	151.800	149.700	148.300	148.900	151.300	145.300	141.000
	116.900	112.000	110.800	110.700	112.400	115.200	109.300	105.200

Anm. Nationalregnskabsaf afgrænsning af beskæftigede er ikke sammenlignelig med den registerbaserede beskæftigelsesstatistik.

Beskæftigelseffekten er eksklusiv investeringer i jordbrugssektorens virksomheder.

Kilde: Danmarks Statistik, FØI og egne beregninger

Figur 4.3 – Udviklingen i fødevarerhvervets beskæftigelse i antal personer, 1.000

Kilde: Danmarks Statistik, FØI og egne beregninger

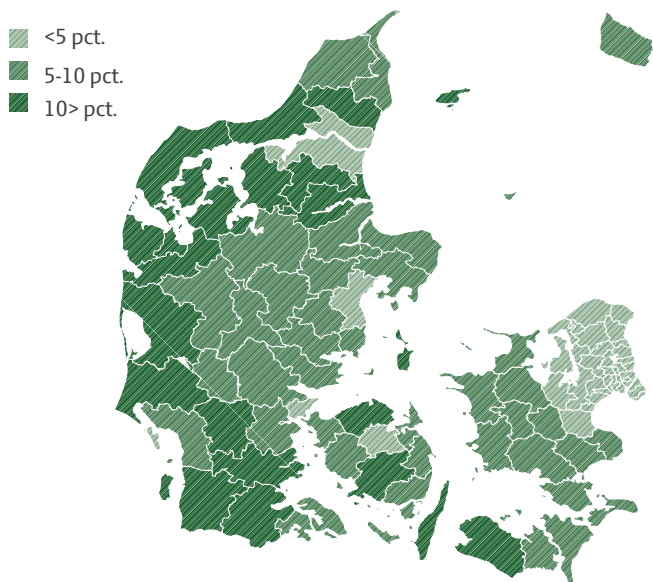
Tabel 4.4

**PRODUKTION OG INDKOMSTDANNELSE I FØDEVAREERHVERVET I 2005
FORDELT PÅ DRIFTSGRENE, MIA. KR.**

	Salgs- afgrøder	Kvæg	Svin	Fjerkræ	Pelsdyr	Gartneri	I alt
Produktionsværdi i basispriser	14,8	47,9	50,3	5,0	4,2	6,4	128,5
- Forbrug i produktionen	12,9	41,0	37,7	3,4	3,0	4,1	102,1
= Bruttoværditilvækst	2,0	6,9	12,6	1,5	1,2	2,2	26,4
- Andre produktionsskatter og støtte, netto	-3,8	-1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	-5,4
= Bruttofaktorindkomst	5,8	8,5	12,6	1,5	1,2	2,2	31,8
- Aflønning af ansatte	1,6	5,3	6,3	0,6	0,3	1,9	16,1
= Bruttooverskud af produktion og blandet indkomst	4,2	3,1	6,3	0,9	0,9	0,3	15,7

Anm. Der er ikke korr. for intern omsætning.; i alt er derfor mindre end summen af driftsgrene. Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

Figur 4.5 – Fødevareerhvervets regionale beskæftigelse i andel af alle beskæftigede

Kilde: Danmarks Statistik, FØI og egne beregninger

DEN REGIONALE BESKÆFTIGELSE I FØDEVAREERHVERVET ER HØJ

Landbruget, fødevarevirksomhederne samt de deraf afledte erhverv har stor betydning i de såkaldte udkantkommuner.

Kriteriet for betegnelsen udkantkommune er defineret af By- og Landskabsstyrelsens opdeling i Landsplanredegørelsen, der danner baggrund for EU's Landdistriktsprogram for fordeling af landdistriktsmidler. Opdelingen foretages ud fra 14 forskellige kriterier, herunder befolkningsmønstre, indkomster, beskæftigelse, landbrugets betydning mv. Der skelnes mellem 4 kommunetyper; yderkommuner (16 stk.), landkommuner (29 stk.), mellemkommuner (18 stk.) og bykommuner (35 stk.).

Landbrugs- og fødevareerhvervets store betydning for udkantkommunerne fremgår bl.a. af, at landbrugs- og fødevareerhverv udgør knap 10 pct. af den samlede beskæftigelse i udkantkommunerne. I yderkom-

munerne udgør erhvervene knap 13 pct. af den samlede beskæftigelse. I landkommuner udgør erhvervene knap 9 pct. af den samlede beskæftigelse.

Desuden udgør erhvervet mere end 10 pct. af beskæftigelsen i 23 af landets 98 kommuner. I over halvdelen af de danske kommuner har landbrugs- og fødevareerhverv over 1.000 arbejdspladser.

Knap 100.000 af de 141.000 i landbrugs- og fødevareerhverv er beskæftiget i udkantskommunerne. Det betyder samtidig, at erhvervet genererer ca. 50.000 arbejdspladser i de øvrige kommuner.

SKATTER OG AFGIFTER

FØDEVAREERHVERVET BETALER MANGE SKATTER OG AFGIFTER

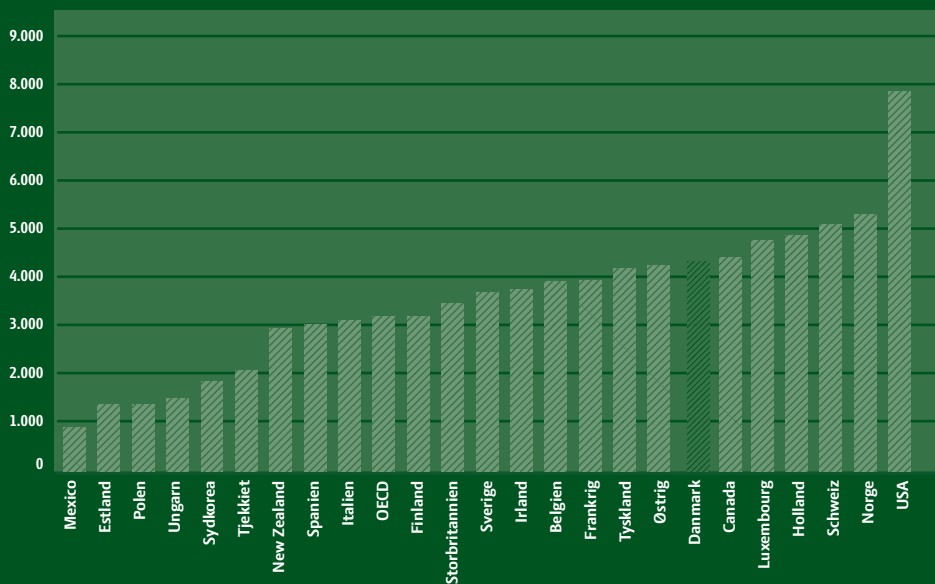
Som led i kommunalreformen opkræves grundskylden fra og med 2007 alene af kommunerne. Der opkræves i 2010 højst 12,3 promille i grundskyld af produktionsjord.

Landbrugets samlede ejendomsskatter faldt med 345 mio. kr. fra 2010 til 2011 og udgør 775 mio. kr. Faldet skyldtes en nedsættelse af grundskylden på produktionsjord.

Der blev i 2010 opkrævet et samlet pesticidafgiftsproveneru på 461 mio. kr., hvilket er højere end året før, hvor der blev opkrævet 440 mio. kr. En del af pesticidafgiftsproveneruet tilbageføres til promillefondene. Ved aftalen om Grøn Vækst mellem regeringen og Dansk Folkeparti, blev tilbageføringen af pesticidafgifter ændret fra og med 2010, således at der nu tilbageføres færre penge end tidligere. Pengene i promilleafgiftsfonden fordeles til en lang række projekter, hvor det overordnede formål er at styrke landbrugets og fødevaresektorens udviklingsmuligheder og konkurrenceevne.

DER BLEV I 2010
OPKRÆVET ET
SAMLET PESTICID-
AFGIFTSPROVENU
PÅ 461 MIO. KR.

SUNDHEDSUDGIFTER PR. INDBYGGER I US \$

SUNDHEDSUDGIFTERNE SKAL HOLDES NEDE

SUNDHED HANDLER OM MANGE TING, BLANDT ANDET DEN FYSISKE AKTIVITET OG HVAD DER SPISES. VED INNOVATION OG PRODUKTUDVIKLING ER FØDEVAREERHVERVET EN VÆSENTLIG DEL AF LØSNINGEN PÅ ET SUNDERE DANMARK.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

DANMARK HAR HØJE SUNDHEDSUDGIFTER

Danmark har høje sundhedsudgifter pr. indbygger sammenlignet med andre OECD-lande. Sundhedsudgifterne er dog langt større i USA, men det høje niveau bør vi undgå i Danmark via en større forebyggelsesindsats.

Fødevarerhvervet er en del af løsningen på et sundere Danmark. Erhvervet arbejder på mange fronter for at levere sundere produkter til danskerne. Det er blandt andet sket ved forskning og produktudviklingen i retning af mere fedtfattigt kød samt mejeriprodukter med en lavere fedtprocent.

Fødevarerhvervet arbejder også på andre fronter for at sikre danskerne et længere liv. Det sker blandt andet ved, at der af svinetarme udvindes stoffet heparin. Heparin bruges i sundhedssektoren til at undgå blodpropper før, under og efter operationer, og er dermed med til at redde menneskeliv.

Derudover har fødevarerhvervet gennemført et stort forskningsprojekt, hvor svinegenomet, dvs. svinets arvemasse er blevet kortlagt.

Resultaterne af denne kortlægning kan blandt andet bruges til at forbedre avlen, både til at få sundere grise og grise med endnu bedre produktionsegenskaber. Det kan for eksempel være grise, der udnytter foderet bedre og har større modstandskraft over for forskellige sygdomme. Derudover bliver den genteknologiske forskning anvendt til at producere grise, der kan fungere som sygdomsmodeller for sygdomme hos mennesker. Indtil videre er der udviklet forsøgsgrise med anlæg for åreforkalkning, ligesom grise med anlæg for Alzheimer er meget tæt på at være i hus, så vi kan blive klogere af en gris med netop denne sygdom.

EJENDOMSSKATTERNE HAR STOR INDVIRKNING PÅ LANDBRUGET

For 2011 udskrives ejendomsskatterne på grundlag af den offentlige ejendomsvurdering pr. 1. oktober 2010. Ejendomsskatten, der benævnes grundskyld, opkræves af kommunen. Som led i kommunalreformen blev amternes grundskyldsopkrævning ved årsskiftet 2006/2007 overført til kommunerne. Efter 2006 vurderes værdien af ejendomme kun hvert andet år.

Siden kommunalreformen har der for produktionsjord været et loft over grundskyldspromillen på 12,3 promille. Der er intet nedslag i grundskyldspromillen på den del grundværdien, som vedrører stuehuset. Her kan grundskyldspromillen udgøre mindst 16 og højst 34 promille, hvilket svarer til det, der gælder for boliger generelt.

I foråret 2003 blev der indført et loft over stigningen i grundlaget for ejendomsskatten på højst 7 pct. Loftet er fastsat til 7 pct. både i 2009 og 2010.

Landbrugets samlede ejendomsskatter udviser et fald fra 2010 til 2011. Det skyldes en nedsættelse af grundskylden på produktionsjord som led i

Tabel 4.6

LANDBRUGETS GRUNDVÆRDI OG EJENDOMSSKATTER, MIO. KR. ¹⁾

	Grundværdi	Ejendomsskatter
Skatteår:		
2001	64.800	956
2002	73.900	1.016
2003	75.500	1.081
2004	88.700	1.025
2005	91.600	900
2006	132.200	897
2007	...	934
2008	199.600	998
2009	...	1.046
2010	151.400	1.120
2011	...	775

* Kilde: SKATs vurderingsstatistik 2010

* Kilde: Danmarks Statistik

Note: Landbrugets ejendomme vurderes kun i lige år

aftalen om grøn Vækst 2.0. Landbrugets samlede ejendomsskatter udgør 775 mio. kr. i 2011, hvilket svarer til 270 kr. pr. ha.

DEN OFFENTLIGE VURDERING ER UD GANGSPUNKT FOR SKATTERNE

Fra og med 2003 bliver vurderingen af erhvervsejendomme kun foretaget i lige år, mens parcelhuse vil blive vurderet i ulige år. Der vil i årene uden vurdering ske en regulering af ejendomsværdien på grundlag af værdistigningen på de enkelte ejendoms-kategorier. Seneste vurdering blev foretaget i 2010.

PESTICIDAFGIFTER ER HØJE

Pesticidafgiften for insektmidler opkræves med 35 pct. af detailprisen inkl. afgift, men uden moms. Det svarer til ca. 54 pct. af detailværdien uden afgift. For ukrudtsmidler, svampemidler og vækstreguleringsmidler opkræves pesticidafgiften med 25 pct. af detailprisen inkl. afgift, men uden moms. Det svarer til 33 pct. af detailværdien uden afgift.

Med aftalen om Grøn Vækst i 2009 er det besluttet at omlægge pesticidafgiften, så der pålægges de højeste afgifter på de mest miljø- og sundhedsbelastende pesticider.

EN DEL AF PESTICIDAFGIFTERNE TILBAGEFØRES TIL LANDBRUGET

Som en del af pesticidafgiftsordningen tilbageføres en del af de opkrævede midler til jordbrugets fonde. Midlerne overføres fra Skatteministeriet til Fødevareministeriet som promillemidler, der fordeles mellem promilleafgiftsfondene mv. Promilleafgiftsfondene har til formål er at styrke erhvervets udvikling, og finansierer blandt andet forsknings- og udviklingsaktiviteter.

Med aftale om Grøn Vækst mellem regeringen og Dansk Folkeparti er tilbageføringen af pesticidafgifter ændret fra og med 2010, således at der årligt overføres 250 mio. kr. via Fødevareministeriet til promilleafgiftsfondene mv. De øvrige midler bliver overført til forskellige aktiviteter og fordeles mellem Miljøministeriet og Fødevareministeriet.

I perioden 2004 - 2009 blev der overført 83 pct. af pesticidafgiften til promilleafgiftsfondene mv. I praksis blev overførslen fastsat med 2 års tidsforskydning. De øvrige 17 pct. af pesticidafgiften blev overført til forskellige aktiviteter og fordeles mellem Miljøministeriet og Fødevare-

LANDBRUGETS
SAMLEDE **EJEN-
DOMSSKATTER**
UDGØR 775 MIO.
KR. I 2011, HVILKET
SVARER TIL 270 KR.
PR. HA

Tabel 4.7

JORDBRUGETS PESTICIDAFGIFT, MIO. KR.							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ¹	2012 ²
Samlede provenu	365	445	572	440	461	500	575
Tilbageført ¹⁾	351	342	302	369	250	250	250
Nettopesticidavgift	14	103	270	71	211	250	325

1) tilbageførelsen til promilleafgiftsfonden sker på følgende måde:

Fra og med 2010 er tilbageføres et fast beløb på 250 mio. kr.

I perioden 2004-2009 blev 83 pct. af provenuet tilbageført

Siden 2007 sker tilbageførslen i det 2. år efter opkrævningen

2) Skøn

Kilde: Skatteministeriet.

nisteriet. Beløbet til promilleafgiftsfundene mv. har i perioden 1996 til 2004 udgjort 4,3 promille af jordbrugets grundværdier.

STORE UDGIFTER TIL ENERGIAFGIFTER

Det nuværende energiafgiftssystem blev indført ved den grønne lovafgiftspakke i 1995, hvor afgifterne blev omlagt til at være afhængige af energiens anvendelse. Afgiftsbetalingen blev herefter klassificeret efter, om energiforbruget var tung proces, let proces eller anvendt til rumvarme. Samtidig blev afgiftsbelastningen gradvist øget over en årrække. Der skete en mindre omlægning af afgiftssatserne for de enkelte energikilder pr. 1. januar 2005.

En stor del af de grønne afgifter tilbageføres til erhvervet via lønsummen, herunder nedslag i arbejdsgivernes arbejdsmarkedsbidrag. Da tilbageføringssatsen er ens for alle brancher i Danmark, betød det for især primærlandbruget, hvor forholdet mellem "antal beskæftigede" og "energiforbrug" var meget skævt, at erhvervet er markant underkompenseret. For at primærlandbruget skulle komme på niveau med andre erhverv, er der efterfølgende oprettet særligt målrettede puljemidler.

Dette til trods er der fortsat et stort spænd mellem landbrugets faktiske CO₂-afgiftsbetaling og tilbageførslen heraf. Siden indførelsen af EU's CO₂-kvotemarked den 1. januar 2005 er fødevareerhvervet blevet belastet

Tabel 4.8

FØDEVAREERHVERVETS DIREKTE ENERGIAFGIFTER, MIO. KR.								
	1995	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Fødevareerhvervet								
Energiafgifter	67	208	223	227	248	246	247	249
CO ₂ -afgifter	179	400	403	403	379	369	368	362
Svovlafgifter	0	7	10	6	3	3	4	4
Fødevareerhvervet	245	615	636	636	631	618	620	614
Indeks, 2002=100	40	100	103	103	103	100	101	100
underopdeling								
Primær landbrug								
Energiafgifter	0	0	0	0	0	0	0	0
CO ₂ -afgifter	102	267	268	265	250	248	254	253
Svovlafgifter	0	4	6	4	2	2	3	3
Forarbejdningssektor								
Energiafgifter	67	208	223	227	248	246	247	249
CO ₂ -afgifter	77	133	136	138	129	120	115	109
Svovlafgifter	0	3	4	2	1	1	1	1

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik

med ekstraomkostninger. Det skyldes de indirekte omkostninger, der følger af prisovervæltningen på energiprodukter. Der er således tale om en dobbeltregulering, hvor der reguleres med både afgifter og kvoter.

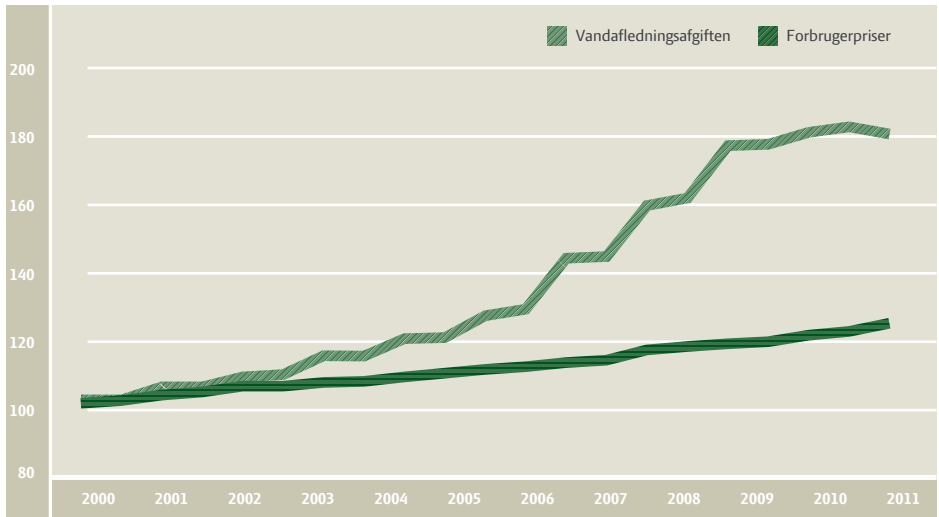
PRISEN PÅ SPILDEVAND STIGER MERE END ANDRE PRISER

Vand er en helt central råvare for fødevareerhvervet i Danmark. På grund af høje krav til hygiejne, bruger fødevarevirksomhederne meget vand, hvilket betyder, at både vandforsyningen og spildevandsforsyningen er helt essentielt for erhvervets udvikling og konkurrenceevne.

Omkostningsstrukturen og prisfastsættelsen i forbindelse med rensning af spildevand er derfor af stor betydning for erhvervet. Spildevandspri- serne er steget eksplosivt de seneste 10 år. Fra 2000 til 2010 er alene vandafledningsafgiften steget med 80 pct. i Danmark, mens forbru- gerpriserne blot er steget omkring 20 pct. Ifølge seneste opgørelser fra

Figur 4.9 – Prisudviklingen for vandafledningsafgiften sammenlignet med den generelle prisudvikling i samfundet, Indeks 2000=100

Kilde: Danmarks Statistik

OECD fremgår det, at Danmark har de højeste priser inkl. moms på vand- og spildevand. For fødevarevirksomhederne er denne udvikling alvorlig. For eksempel bruger de danske slagterier i dag cirka en tredjedel af den vandmængde pr. gris, som der blev brugt for 25 år siden. Forbruget har dog ligget konstant det seneste årti, da det ikke muligt at sænke forbruget pr. gris yderligere, uden at det vil betyde forringelser af fødevarer sikkerheden. Hvis de kommende år byder på yderligere prisstigninger på vand og vandafledningen, vil det dermed betyde en fortsat glidende forringelse af dansk konkurrenceevne.

Spildevandsrensning i Danmark er typisk organiseret med centrale fælles renseanlæg, der renser spildevandet fra både borgerne og erhvervslivet i et geografisk område. De fælles forsyninger har traditionelt været ejet af kommunerne, indtil vandsektorloven trådte i kraft med krav om udskillelse i selvstændige selskaber. De fleste selskaber blev dannet i 2009.

NØGLETALSOVERSIGT

Landbruget har gennemgået en stor udvikling de seneste 30 år, hvor hovedoverskrifterne er færre men større bedrifter, og samtidig er produktionen blevet større ved brug af færre ressourcer pr. produceret enhed.

Tabel 5.1

NØGLETAL FOR UDVIKLINGEN I DANSK LANDBRUG							
	1990	2000	2005	2007	2008	2009	2010
Antal landbrugsbedrifter	76.978	52.662	50.069	43.066	41.836	40.024	40.029
Landbrugsareal, 1.000 ha	2.768	2.618	2.676	2.663	2.668	2.624	2.646
Gns. bedriftsstørrelse, ha	36	50	53	61	63	65	65
Beskæftigelse							
- Primærjordbrug			66.500	63.700	64.400	62.900	61.800
- Forarbejdning og forædling			38.900	37.000	37.400	35.300	33.800
- Forsyning og servicevirk.			44.300	48.200	49.500	47.100	45.400
Fødevarerhvervet i alt			149.713	149.509	151.505	145.416	141.000
Heraf lønmodtagere			110.800	112.400	115.200	109.300	105.200
Fødevarerhvervets andel af beskæftigelsen i pct.				6	5	5	5
Bruttoinvesteringer, mio. kr.	6.144	7.989	9.826	13.568	11.599	7.914	6.435
Antal malkekobesætninger	21.935	10.327	6.626	5.383	4.969	4.380	4.245
Antal svinebesætninger	29.903	13.231	9.015	7.213	5.819	5.041	5.068
Antal heste, 1.000 stk.	38	40	54	53	60	58	60
Antal malkekøer, 1.000 stk.	753	636	564	545	558	563	568
Antal svin, 1.000 stk.	9.497	11.922	13.534	13.723	12.738	12.369	13.173
Antal høner, 1.000 stk.	4.327	3.681	3.192	3.174	3.521	3.280	3.900
Korn i pct. af landbrugsareal	57	57	56	55	56	56	56
Rodfrugter i pct. af landbrugsareal	8	4	3	3	3	3	3
Græs i pct. af landbrugsareal	20	23	25	25	27	28	29

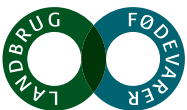
Tabel 5.1 - Fortsat

	1990	2000	2005	2007	2008	2009	2010
Handelsgødningsforbrug, kg pr. ha:							
Kvælstof	144	95	78	72	83	75	72
Kalium	47	27	24	22	22	10	16
Fosfor	15	7	6	5	5	3	4
Høstudbytte, mio.afgrøde- enheder	182	166	157	152	165	181	157
Mængdeindeks for den samlede landbrugsproduktion, 1980 = 100	129	143	150	154	154	156	156
Landbrugets produktions- værdi i alt, mio. kr.	59.499	52.524	53.156	61.141	61.872	56.044	63.413
Husdyrprodukter, mio. kr.	35.132	35.534	36.260	37.006	39.722	37.747	41.741
Planteprodukter, mio. kr.	22.665	15.357	14.109	21.516	19.809	15.787	18.994
Landbrugsmæssige tjenester mv., mio. kr.	1.566	1.318	2.787	2.619	2.341	2.510	2.678
Rå- og hjælpstoffer, mio. kr.	33.990	33.989	36.787	46.341	55.622	49.897	49.921
Generelle driftstilskud, mio. kr.	374	394	6.988	7.329	7.742	7.508	7.317
Produktionsskatter, mio. kr.	1.531	846	1.016	1.017	1.081	1.132	1.208
Bruttofaktorindkomst, mio. kr.	22.279	20.104	22.512	21.379	13.174	12.785	19.922
Driftsresultat før renter, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	339	583	757	819	317	-47	749
Nettorenteudgifter af landbrug, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	195	340	482	708	1.321	983	1.007
Driftsresultat, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	144	243	275	111	-1.004	-1.031	-258
Landbrugseksport, mio. kr.	47.548	55.509	56.031	58.921	63.330	59.867	66.409
do i pct. af totaleksport	21	14	11	11	11	12	12
Landbrugsaktiver i selveje, kontantværdi, mia. kr.	190	294	388	498	652	644	628
Gæld i pct. af kontantværdi	56	50	56	53	46	50	53
Forrentningsprocent på heltidsbrug	4,0	2,8	1	1	0	-2	1

Kilde: Baseret på oplysninger fra Danmarks Statistik, Fødevarøkonomisk Institut og Landbrug & Fødevarer

Landbrug & Fødevarer

Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141

E info@lf.dk
W www.lf.dk